Kopitarjev GLAS

www.vodice.si
Številka 7, oktober 2023

8. seja Občine Vodice 3

Slavnostna seja 5

Vodiško podnebje 8

XC Rašica 16

Ex Tempore 20

Informativna revija Občine Vodice • brezplačna tiskovina • prejmejo vsa gospodinjstva in pravne osebe • 1.700 izvodov

Drage bralke in bralci, pozdravljeni v jeseni!

Naše tokratno druženje na straneh Kopitarjevega glasa začenjamo s slavnostno sejo na praznični petek, 8. septembra, ko so bile letošnjim nagrajencem podeljene zaslužene nagrade. Društva so bila v tem času ustvarjalna, športno razgibana - v vrtcu so se otroci ob dnevu starejših družili s starejšimi občani in jim tako polepšali dan. Še posebej zanje in njihove bližnje je zanimiv članek z nekaj splošnimi informacijami o alzheimerjevi bolezni in demenci, čeprav seveda želimo in upamo, da jih nikoli ne bodo potrebovali. Osrednji članek opisuje klimatske razmere v naših krajih; "kako smo včasih govorili", pa nam bosta približala znana pisca, s katerima si želimo sodelovanja tudi v prihodnosti.

Naslovnico z veliko vsebine in sporočilnosti je naslikal Boris Kubelj in jo simbolično poimenoval Most generacij.

Zares sta v nas dva svetova. Svet, ki obstaja samo zaradi nas, privatni svet misli in želja — in svet, ki obstaja tudi brez nas, svet drugih ljudi, drugih okoliščin. Čas, ki odhaja od nas — in čas, ki prihaja k nam. "Zemlja pleše" veliko prehitro, globine sprememb, ki jih niti dobro ne razumemo, nam narekujejo naše vsakdanje življenje. In vsi skoraj nepojmljivi tehnološki dosežki, ki se jim marsikdaj čudimo, pa jih je vendarle ustvarila človeška pamet, nas bližajo meji ogroženega in če razmišljamo o raziskovanju in izboljševanju sveta okoli nas, se moramo naučiti raziskovati tudi notranji svet.

Umetnost nas ustavi in nagovori. Spodbudi ustvarjalnost, razvija našo domišljijo, vendar ustvarjalnost presega samo umetnost, ker se dotika vseh področij. V njej se porodijo tudi zamisli, ki ženejo svet k inovativnostim in tehnološkemu napredku. Čeprav je mejo zdravega razvoja zelo težko usmerjati.

Generacijski mostovi povezujejo različne starostne skupine ter prenašajo znanje, vrednote in izkušnje iz ene generacije v drugo - prenašajo modrost in tradicijo. Znanje in spoznanje bolj izkušenih vodita in navdihujeta mlade, spodbujata občutek skupnosti in zavedanja o skupnem življenju. Zgodbe, družinske tradicije in kulturna dediščina nam omogočajo, da bolje razumemo in cenimo svoje korenine, medtem ko oblikujemo lastno prihodnost na točki, ko moramo postati še bolj iznajdljivi, domiselni in ustvarjalni, da se spopademo z izzivi, ki smo si jih ustvarili. Živimo med preteklostjo in prihodnostjo. In velik most med tema dvema svetovoma, v katerih živimo, je učenje iz zgodovine, prav tako pa tudi sodobna dognanja v znanosti, ki gradijo nove mostove v prihodnost.

MARJA KOŽELJ
Odgovorna urednica

Uvodnik 2
Občinski svet 3
Občinska uprava poroča 4
Osrednji članek 8
Zdravje 12
Društveni utrip 15
Kulturna dediščina 26
Zanimivosti 27
Obvestila 29

Javno občinsko glasilo Kopitarjev glas je vpisano v razvid medijev pri Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije pod zaporedno številko 462.

Izdajatelj: Občina Vodice, Kopitarjev trg 1, Vodice

Glasilo prejmejo vsa gospodinjstva in pravne osebe v občini brezplačno.

Izhaja mesečno v 1700 izvodih.

Odgovorna urednica: Marja Koželj

Pomočnica urednice: Natalija Golob

Uredniški odbor: Irena Mraz, Monika Kubelj, Helena Čerin, Natalija Rus, Natalija Golob, Maruša Pavlin

Lektor: Grega Rihtar

Fotografije: Tina Kosec in ostali

Celostna grafična podoba: Rok Štupar

Prelom in oblikovanje: ExoGraf, Janez Hočevar s.p.

Tisk: Kubelj d.o.o.

Datum natisa: oktober 2023

Naslov uredništva: Kopitarjev trg 1, 1217 Vodice

Elektronski naslov: kopitar@vodice.si

Javno občinsko glasilo Kopitarjev glas na spletu: www.vodice.si

Sporočilo bralcem: Odgovorna urednica si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s prostorskimi možnostmi. Izjema so odgovori in popravki objavljenih informacij, ki bi lahko prizadeli posameznikovo pravico ali interes, kot to določa zakon. Vsi prispevki morajo biti opremljeni s polnim imenom in naslovom odgovorne fizične osebe (tudi v primeru institucij, organizacij, strank, društev ipd.) ter po možnosti s telefonsko številko, na kateri je mogoče preveriti avtentičnost avtorja. Zaradi različnih datumov izida bomo vaše prispevke objavili, kolikor hitro bo mogoče.

8. redna seja Občinskega sveta **Občine Vodice**

OBČINA VODICE

HELENA ČERIN

Vodiški občinski svetniki so na oktobrski seji potrdili rebalans proračuna za leto 2023. Župan Aco Franc Šuštar je poročal o aktivnostih občinske uprave, svetniki so se seznanili tudi s potekom projekta fekalne kanalizacije v naseljih Zapoge, Dobruša, Repnje, Selo in Vojsko (Gmajnica).

»Rebalans je pripravljen na osnovi potreb, da uskladimo in uravnotežimo proračun. V občinski upravi smo ugotovili, da je bistveno manj prihodkov in bistveno več odhodkov, tako pri investicijah kot na socialno-varstvenem področju, zato moramo nekatere projekte prestaviti na prihodnje leto,« je ob predlogu rebalansa poudaril župan Šuštar.

Proračunski odhodki so se z rebalansom znižali za 600.000 evrov, prihodki pa za 300.000 evrov. Z rebalansom proračuna so svetniki med drugim podprli novo proračunsko postavko Poplave 2023 v vrednosti 50.000 evrov.

Višji odhodki od načrtovanih so na projektih nadgradnja sistema odvajanja komunalne odpadne vode v občinah Medvode in Vodice ter izgradnja povezovalnega kanala C0 v Mestno občino Ljubljana. Z rebalansom se povečujejo tudi sredstva za Vrtec Škratek Svit in nekatere druge postavke s socialno-varstvenega področja.

Obcestne svetilke na Dobruši

Nižji prihodki v letu 2023 so zaradi nižjih vrednosti izdanih odločb za nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča, manj je davkov od prodaje stavbnih zemljišč in od prometa z nepremičninami, nižji so tudi prihodki od komunalnih prispevkov.

V razpravi so svetniki imeli več pripomb o samem postopku sprejema rebalansa. Izrazili so nezadovoljstvo, ker se projekti izvajajo prepočasi, želijo pa si tudi, da bi občani čim prej dobili večjo možnost pri soodločanju o razporejanju dela proračunskega denarja s participativnim proračunom.

Pri poročanju o aktualnih aktivnostih občine je župan poleg rebalansa proračuna za leto 2023 svetnikom povedal, da se intenzivno pripravljata tudi proračuna za leti 2024 in 2025, v okviru občinskih praznovanj je občina sodelovala pri pripravi kar nekaj dogodkov. Največ časa in pozornosti pa trenutno namenjajo stanju po poplavah, da pravočasno pripravijo vso dokumentacijo, kot zahteva država, in na podlagi katere naj bi občina prejela dodatna denarna sredstva.

Postopki za gradnjo fekalne kanalizacije v Zapogah, Dobruši, Repnjah, Selu in Vojskem (Gmajnice) so se začeli junija. Zajemajo tudi sočasno rekonstrukcijo druge prometne in komunalne infrastrukture v teh naseljih (vodovod, ceste, javna razsvetljava, elektro in

telekomunikacijski vodi), dodatno pa tudi v Torovem in Dornicah. Do 26. oktobra pričakujejo ponudbe na javni razpis za izdelavo projektne dokumentacije.

Pobude, predlogi in vprašanja

Tilen Jeraj je opozoril na nevaren odsek ceste v Lokarjih pri transformatorju, **Andrej Korelc** pa na dve težavi, ki sta se pojavili z novo obvoznico na semaforiziranem križišču od Bukovice proti Vodicam**. Milan Čebulj** je bil zadovoljen s postavitvijo obcestnih svetilk na Dobruši, a ga je zanimalo, kdaj bo javna razsvetljava tudi na Benku in v Repnjah. **Jana Plevel** je pogrešala članek o slavnostni seji v Kopitarjevem glasu. Predlagala je tudi boljšo postavitev obcestnega ogledala pri Plevevcu v Bukovici. **Žiga Janežič** je predlagal drugačno delovanje semaforja na Kamniški cesti, ker trenutno ne služi svojemu namenu. **Tone Logar** je izpostavil neustrezno omejitev hitrosti na Brniški cesti – 70 km/h je previsoka hitrost za vožnjo po naselju, kjer ni niti pločnika niti javne razsvetljave. **Tone Kosec** je predlagal bolj prijazen urnik sej odborov, opozoril na nujnost posodobitve domačih splošnih aktov, ki urejajo področje malih čistilnih naprav, pred sprejemom proračuna za leto 2024. Občinsko upravo je še pozval k hitremu projektiranju in pridobivanju gradbenih dovoljenj za projekte, s katerimi potem lahko občina kandidira za denarna sredstva.

Aleša Prusnika je zanimalo, ali potekajo kakšne aktivnosti, da ponovno dobimo lekarno. **Urška Cankar Bošnjak**, koordinatorica za enake možnosti v občini Vodice, je občinskemu svetu na kratko predstavila poudarke z okrogle mize v okviru projekta Opolnomočenje žensk v sodobni družbi, na kateri so vodilne slovenske političarke spregovorile o izzivih vstopa v politiko in o pomenu zastopanosti žensk.

Podroben zapis s seje lahko preberete na spletni strani: www.vodice.si

Ohranimo čisto naravo

OBČINSKA UPRAVA OBČINE VODICE

Na zbirnem centru bo znova mogoče oddati odpadno kmetijsko folijo in odslužene pnevmatike.

V začasnem zbirnem centru za ločeno zbiranje odpadkov v Vodicah boste lahko **med 4. in 29. novembrom 2023** oddali odslužene pnevmatike. Oddaja bo za občane občine Vodice brezplačna in bo možna v poslovnem času zbirnega centra **v sredo, od 13. do 16. ure, ter v soboto, od 9. do 12. ure.**

Odpadna kmetijska folija, s katero kmetje pri siliranju ovijajo bale travne silaže, sodi med odpadke iz kmetijske dejavnosti, ki jih komunalna podjetja ne zbirajo v okviru gospodarske javne službe. V želji, da našim občanom olajšamo pravilno deponiranje teh odpadkov ter preprečimo njihovo škodljivo sežiganje v naravi, so v začasnem zbirnem centru v Vodicah dvakrat letno proti plačilu začeli zagotavljati prevzem odpadne kmetijske folije (spomladi in jeseni). Znova jo bo možno oddati **v soboto, 18. novembra 2023, med 9. in 12. uro.**

Navedeni storitvi sta plod konstruktivnega sodelovanja

med Občino Vodice, Javnim podjetjem Komunala Vodice, d. o. o., in Javnim podjetjem VOKA Snaga, d. o. o. Na Začasnem zbirnem centru Vodice lahko občani preko celega leta oddate tudi kosovne odpadke, pohištveni les, plastično embalažo, ravno okensko steklo, kovine in kovinsko embalažo, odpadno električno in elektronsko opremo, kartonsko embalažo in manjše količine nevarnih odpadkov.

Letošnji občinski nagrajenci v duhu športa, kulture, dobrodelnosti in solidarnosti

MARJA KOŽELJ
TINA KOSEC

Na predvečer občinskega praznika, ki ga obeležujemo 9. septembra, je v kulturnem domu že tradicionalno potekala slavnostna seja Občine Vodice. Pred vhodom v dom kulture so nas z igranjem znanih melodij pozdravili naši godbeniki, člani Društva narodnih noš in kočijažev Vodice pa so nas v spremstvu župana Aca Franca Šuštarja in podžupana Žiga Janežiča pospremili v dvorano. Slavnostni dogodek je zelo lepo povezovala voditeljica Barbara Božič, po uvodnem nagovoru je na oder povabila MePZ Biser, ki nas je z uvodno skladbo popeljal med gozdove.

Slavnostni govornik na prireditvi je bil župan Aco Franc Šuštar, ki je po začetnem pozdravu in nagovoru vsem zbranim predstavil delo občinskega sveta ter nekaj preteklih in bodočih ciljev naše občine. Vse dobitnike priznanj je povabil na oder, predstavil njihove dosedanje uspehe in delo ter jim čestital, izročil priznanje in plakete. Po koncu uradnega dela so se zbrali vsi nagrajenci, fotografinja Tina Kosec pa je ob kramljanju v dvorani v svoj objektiv ujela še nekaj utrinkov z dogodka.

Prvo priznanje župana Občine Vodice je prejel TIM BOHINC za vrhunske dosežke v igranju golfa v državni reprezentanci na državni in evropski ravni ter za zadnji odličen dosežen uspeh – državni prvak v golfu (U16). Tim Bohinc je 15-letnik, ki je v svojem življenju že pustil močan pečat v slovenskem športu. Že pri štirih letih sta ga starša vpisala v šolo golfa, navdih za ta vpis je izžareval sam, saj je svojega očeta od drugega leta spremlja pri njegovih golfskih podvigih.

Golf je bil dovolj za poletni čas, v času zime sta ga starša vpisala v šolo smučanja na Krvavcu. Tako je pri devetih letih že osvojil prvo mesto v smučanju prostega sloga v Kranju. Pri dvanajstih letih je Tim postal državni prvak v prostem slogu na tekmovanju na Veliki planini. Kot zanimivost, prosti slog v tej kategoriji vključuje skoke čez velike skakalnice! Mlad človek ima veliko energije ..., zato sta starša Tima v četrtem razredu osnovne šole vpisala še v tečaj juda na OŠ Vodice, kjer je redno zmagoval na

Tim Bohinc

regijskih tekmovanjih v okolici Ljubljane. Preizkusil se je tudi v nogometu kot odličen vratar v NK Radomlje, ter v motokrosu. Zaradi poškodbe je bil prisiljen opustiti oba športa. V devetem razredu osnovne šole se je vpisal tudi na športno dejavnost metanje vorteksa ter OŠ Vodice prinesel prvo mesto.

Vsi našeti športi mu niso vzeli časa za treninge golfa. Udeleževal se je številnih tekmovanj in izboljševal svoje rezultate. Pri enejstih letih je postal zmagovalec SLOTURA, kjer je osvojil prvo mesto v disciplini U12. Naslednji cilj mu je bil uvrstitev v državno reperezentanco. Ta uspeh je dosegel naslednje leto pri svojih trinajstih letih, leta 2020.

Tim se je lotil zastopanja naše države na isti način kot vsi, ki si želijo nekoč nastopiti na olimpijskih igrah. Na tekmovanjih v tujini redno dosega prva tri mesta. Avstrija, Italija, Madžarska, Hrvaška ter Slovaška. Zmagovalni odri mu niso tuji. Še isto leto je postal tudi državni prvak v svoji kategoriji U16.

Timu Bohincu se obeta svetla prihodnost na področju športa, njegov cilj je študij in trening v Združenih državah Amerike. Zaradi teh vrhunskih dosežkov v igranju golfa na državni in evropski ravni mu je župan Aco Franc Šuštar podelil priznanje župana Občine Vodice in zaželel veliko uspehov na njegovi življenjski poti.

Prvo plaketo Občine Vodice je prejela KATJA BABIČ za vrhunske dosežke v orientacijskem teku na državni, evropski in svetovni ravni. Katja Babič se z orientacijskim tekom ukvarja od leta 2013. S tem športom se je seznanila v petem razredu osnovne šole pri športnem krožku Orientacija. Njen mentor Frenk Špenko je njen potencial opazil in jo spodbujal, naj se aktivno ukvarja s tem športom. Že v prvem letu je na državni ravni osvojila **četrto** mesto. Tri leta kasneje, v sedmem razredu se je povzpela že na sam vrh državnega prvenstva! V Orientacijski klub Komenda se je vpisala leta 2015, od takrat naprej svoje talente izpopolnjuje in dokazuje z uspešnimi rezultati. Pri devetnajstih letih je postala najboljša orientacistka v Sloveniji, še več, postala je najboljša v zgodovini slovenskega orientacijskega teka. Leto 2021 je bilo zanjo zelo uspešno. Na prvenstvu jugovzhodne Evrope (SEEOC) na Hrvaškem je na dolgih in srednjih progah osvojila prvo mesto. V Srbiji pa je naravnost »pometla« s svojo konkurenco na tekmovanju svetovnega šolskega prvenstva (WSCO). V letu 2022 je uspešno zastopala Slovenijo na tekmovanju v Aguiar da Beira na Portugalskem, kjer je med 115 tekmovalci dosegla 21. mesto na dolgih progah ter 24. mesto med 115 tekmovalkami na srednjih progah. Najboljši rezultat v zgodovini naše države! Katja ni samo tekmovalka, ampak je tudi mentorica mlajšim generacijam. V letošnjem letu je prevzela prvo funkcijo v svojem klubu ter kot predstavnica mladincev postala članica izvršnega odbora, ki bo v letu 2024 praznoval prvih dvajset let obstoja. Zaradi teh vrhunskih dosežkov na državnem, evropskem in svetovnem področju orientacijskega teka je Katji Babič Občinski svet podelil plaketo Občine Vodice.

Katja Babič

Drugo plaketo Občine Vodice je prejelo Prosvetno društvo Vodice za 30 let delovanja na kulturnem, družabnem in socialnem področju ter za skrb za ohranjanje običajev in tradicionalnih prireditev v občini Vodice. Korenine Prosvetnega društva Vodice segajo v obdobje po drugi svetovni vojni in je delovalo dolga leta, do začasnega prenehanja. Njegov preporod pa sega v devetdeseta leta. Takrat sta občana Franci Stanonik in Viki Kern znova začela aktivnosti v društvu, začelo se je z neodvisnim časopisom Žabje novice ter izvedbo gledališke igre Tri sestre. Leta 1995 je društvo prevzel nov predsednik Damjan Stanonik, članstvo se je močno okrepilo in s tem tudi aktivnosti društva. Leta 2001 je društvo prevzel Janez Ziherl, ki ga je vodil do leta 2006. Med leti 1995 in 2006 je društvo obnovilo dvorano, kužna znamenja po občini, organiziralo devet rocknjad, devet miklavževanj, številne fotografske natečaje, gledališke predstave, plesne tečaje, sodelovalo pri čistilnih akcijah, ustanovili pa so tudi skupino D'organizators. V letu 2006 je društvo začasno usahnilo. Leta 2010 se je organizirala nova organizacijska skupina, pod vodstvom Žige Janežiča. Prvi koraki so bili obnovitev prostorov društva ter organizacija prednovoletnega druženja. Ponovno so začeli organizirati rocknjade, prednovoletna druženja »Pod lipami«, miklavževanja in druge prireditve. Žiga Janežič je leta 2022 predal vodstvo društva mlajši generaciji, predsednik je sedaj Anže Kovačič. Društvo ohranja tradicijo organiziranja dogodkov in vnaša nove ideje, kot na primer Festival piva in kulinarike. Delovanje društva je pomembno za

Prosvetno društvo Vodice

družabni in kulturni program, srečanja in druženja občanov, za ohranjanje naše skupne identitete, šeg in navad.

Tretjo plaketo Občine Vodice je prejela Župnijska karitas Vodice za več kot 30 let odličnega delovanja na dobrodelnem, socialnem in humanitarnem področju v občini Vodice. Karitas je del večje mreže dobrodelnih organizacij pod okriljem Slovenske karitas. V naši občini deluje že trideset let. Od samega začetka organizacijo vodi g. župnik Franc Mervar. Tajnica je ga. Rozalija Jeglič, njena predhodnica pa je bila ga. Mari Banko, ki še danes skrbi za hrano iz Sklada za evropsko pomoč. Trenutno organizacija vključuje 25 prostovoljk, ki redno obiskujejo starejše in bolne na njihovih domovih ter v domovih za starejše. Vsak božič in veliko noč starejši prejmejo simbolična darila. ŽK Vodice je skozi leta pomagala organizirati več humanitarnih prireditev, katerih sredstva namenijo za različne namene (vojna v Ukrajini, pomoč obolelemu otroku za zdravljenje v tujini, potres v Turčiji ...).
Je dobrodelna ustanova rimskokatoliške Cerkve na Slovenskem, katere poslanstvo je karitativno in socialno. Za pomoč Ukrajini so zbrali 568 kg hrane, 826 različnih izdelkov za osebno nego. Večino so zbrali učenci Osnovne Šole Vodice in otroci Vrtca Škratek Svit, ter posamezniki iz občine. Organizirali so tudi dobrodelni koncert, ki je prinesel kar 5.247,00 EUR. Predmeti in hrana so bili poslani v humanitarni konvoj, denar pa je bil nakazan Slovenski karitas za pomoč Ukrajini. Samo za ta projekt je bilo opravljenih 1858 ur prostovoljnega dela. Veliko je dela tudi z vodenjem zapisnikov, inventarja, pisanjem poročil, skrbi za finance in evidentiranjem finančnih

PGD Vodice

Župnijska Karitas Vodice

prispevkov. Zato so dobrodošli predani prostovoljci, ki opravljajo toliko dobrega z veliko empatije do soljudi.

Četrto plaketo Občine Vodice je prejelo Prostovoljno gasilsko društvo Vodice za 120-letnico delovanja, predano in požrtvovalno delo na področju zaščite in reševanja ter za odlično sodelovanje z drugimi društvi in Občino Vodice. Prostovoljno gasilsko društvo Vodice je bilo ustanovljeno 1. marca leta 1903. Prva leta je društvo štelo 28 mož. Kot zanimivost, med prvo svetovno vojno so gasilske dolžnosti zaradi pomanjkanja moških prevzele ženske. Društvo se je hitro začelo širiti, leta 1939 je bilo vključenih že 82 članov. Med drugo svetovno vojno so društvu vzeli vse knjige, inventar in društven denar. To je ohromilo društvo do leta 1948, ko je Jugoslavija obudila gasilstvo. Leta 1949 sta Cene Vodnik in Primož Cankar znova vzpostavila Prostovoljno gasilsko društvo Vodice. Že v prvem letu sta organizirala tečaj sanitete in privabila tudi prvih 18 članic! Z ustanovitvijo Občine Vodice se je pojavila potreba po drugačni organizaciji gasilskih društev, zato so leta 1995 ustanovili Gasilsko zvezo Vodice. Prvi predsednik po tej reorganizaciji je bil Bogomir Novak. Društvo je letos praznovalo 120 let delovanja in ima 220 članov in članic. Predsednik je Urban Koglar, poveljnik pa je David Bider. Gasilci ne gasijo samo požarov v Vodicah. Lansko leto so priskočili na pomoč pri gašenju požara na Krasu, pomagajo ob naravnih nesrečah, kot so bile letošnje poplave. Ne smemo pa pozabiti tudi njihovih aktivnosti v času pandemije covida-19. Samo pomislimo lahko, kaj bi brez nesebičnih, vedno pripravljenih gasilcev, ko jih kličemo »Na pomoč!«

Vodiško **podnebje**

IRENA MRAZ
HTTPS://WWW.ARSO.GOV.SI/,
IN OSEBNI ARHIV TANJE CEGNAR

Prvi avgustovski konec tedna v tem letu je Vodice zaznamovala vodna ujma. Vremenske razmere so bile za sredino poletja nenavadne, bolj značilne za jesensko oziroma zimsko obdobje. Nedavna povodenj je veliko sled pustila tudi v življenju številnih Vodičanov in Vodičank, zato smo šli po poti spomina sprememb, ki so pripeljale do stanja, ki bo postalo nova stalnica, če ne bomo ustrezno ukrepali – ekstremni vremenski pojavi, kar je bilo doslej redkost na našem območju.

Že nekaj generacij Slovenk in Slovencev, ki spremljamo vremenske napovedi Agencije Republike Slovenije za okolje (ARSO), sliši večinoma iste izraze, ki jih pri napovedih vremena uporabljajo meteorologi. A stroka pravi drugače, pove naša prva sogovornica, meteorologinja mag. Tanja Cegnar.

»V zadnjih desetletjih vse pogosteje uporabljamo besedno zvezo podnebne spremembe, tudi nalivi, opozorilo, supercelična nevihta ali intenzivne nevihte pogosteje najdejo mesto v naših napovedih,« pove mag. Cegnarjeva.

Na ARSO so v zadnjih letih naredili velik napredek predvsem na področju opozarjanja na nevarne vremenske dogodke. Rdeče opozorilo spada med preventivne ukrepe in tudi barvna lestvica opozoril ponazarja pričakovano intenzivnost dogodka. Lahko bi rekli, da se vse bolj uveljavlja koncept opozarjanja na učinke nevarnih vremenskih pojavov. Pomemben prispevek k storitvam pa predstavlja tudi tesna povezanost dela meteorologov in hidrologov.

Razvoj sodobne tehnologije in seveda tudi znanja je na področju meteorologije izjemen, pove mag. Cegnarjeva in med najpomembnejšimi izvzame: »Satelite, ki so omogočili poznavanje razmer na velikih območjih, kjer prej podatkov nismo imeli. Radarje in sodarje, samodejne avtomatske postaje, ki zagotavljajo izjemen vir podatkov.« Poleg tega so se močno izboljšale zmogljivosti superračunalnikov, s katerimi računajo, kako se bodo spreminjale razmere v ozračju. »Danes desetdnevne napovedi niso več izjema, razvijajo se sezonske napovedi, tudi podnebni modeli zagotavljajo vse bolj uporabne podnebne projekcije. Možne so simulacije posameznih dogodkov in ocena, koliko k intenzivnosti nekega dogodka prispeva toplejše ozračje,« povzame razvoj na področju meteorologije mag. Tanja Cegnar.

Opazovanje sprememb

V Sloveniji so se uradne meteorološke meritve, za katere obstajajo zapisi, začele v Ljubljani leta 1850. Do konca 19. stoletja so bile meteorološke postaje maloštevilne, a se je njihovo število počasi povečevalo. Trend naraščanja se je nadaljeval v prvi polovici 20. stoletja, kmalu po drugi svetovni vojni pa je bilo število postaj že podobno današnjemu. V šestdesetih in sedemdesetih letih je bila mreža klasičnih postaj z opazovalci najbolj obsežna, nato se je zaradi pomanjkanja opazovalcev začela počasi krčiti in se krči še danes. V zadnjih treh desetletjih je bilo postavljenih več kot sto samodejnih meteoroloških postaj ter nekaj deset ekoloških in hidroloških postaj, ki merijo meteorološke spremenljivke. Te postaje le deloma nadomeščajo ukinjene klasične postaje, po drugi strani pa so bila okoli leta 2015 vzpostavljena številna merilna mesta na novih lokacijah. Posledica omenjenega časovnega poteka števila postaj je, da so bili vsi poglavitni vremenski rekordi zabeleženi šele od leta 1950 dalje, čeprav je vsaj pri najnižjih temperaturah veliko bolj verjetno, da so bili dejanski rekordi doseženi pred tem letom.

Na Selu pri Vodicah od aprila 2003 deluje postaja državne meteorološke mreže – padavinska meteorološka postaja, ki zagotavlja podatke o padavinah.

mag. Tanja Cegnar, meteorologinja, predsednica Slovenskega meteorološkega društva

Po podatkih glasila ARSO Naše okolje iz leta 2021 so padavinske razmere za obdobje med leti 2003 in 2021 pokazale na Selu pri *Vodicah* na leto v povprečju 1399 mm padavin. Največ v letu 2014 – 1880 mm, najmanj pa leta 2006 – 1048 mm. Najbolj »namočen« letni čas je še vedno jesen, najmanj pa zima.

»Podnebje so povprečne razmere v daljšem časovnem obdobju, priporočilo Svetovne meteorološke organizacije je, da se uporablja tridesetletno obdobje – en sam dogodek še ne pomeni, da se je podnebje spremenilo, potrebnih bo več takih dogodkov, da bomo rekli, da se je podnebje spremenilo,« pove Cegnarjeva.

Naša sogovornica meni, da se bomo morali na dogodke, kot je bila poletna povodenj, pripraviti tudi Vodičani in v prihodnje sprejeti ukrepe, ki bodo ob takih ujmah zmanjševali ali povsem izničili škodo.

»Najbolje bi to naredili v povezavi z drugimi občinami, saj veliko vode priteče tudi od drugod in izpostavljenost poplavam niso le padavine, ki padejo na nekem območju, v tem primeru na območju Vodic,« meni Cegnarjeva.

Prostorsko redkeje so po državi posejane merilne postaje, ki spremljajo tudi temperaturo in pojave. V bližini Vodic deluje tudi meteorološka postaja Letališče JP Ljubljana, ki omogoča ARSO, da povzema in dopolnjuje manjkajoče podatke.

Postaja Selo – iz glasila Naše okolje

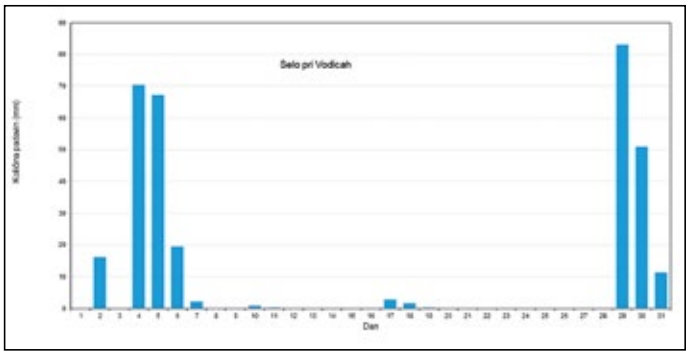

Vodice – padavine avgust 2023

Na podnebnem diagramu je prikazan potek mesečne povprečne temperature zraka in višine padavin.
Za Letališče JP Ljubljana je na zgornji sliki prikazana povprečna letna temperatura. Vsaka pika predstavlja povprečno temperaturo enega leta, rdeče pike označujejo nadpovprečno topla leta, modre pa hladnejša od povprečja v obdobju 1991–2020. Slikam je dodan tudi polinomski trend, ki nam prikaže večletno smer spreminjanja in zgladi nihanja iz leta v leto.
Pokrajinska raznovrstnost Slovenije prispeva k lokalnim podnebnim razlikam. Manjše regije se na spremenjene podnebne vzorce na širšem prostoru odzivajo različno. Lokalni procesi lahko opazno vplivajo na splošne vremenske vzorce, posledica tega pa je, da se temperatura in padavine v posameznih regijah spreminjajo drugače kot povprečno na širšem prostoru. Lokalne spremembe v primerjavi s tistimi na regionalni ravni so lahko izrazitejše ali bolj subtilne, včasih pa so z njimi tudi v nasprotju. Vpliv podnebnih sprememb je torej lahko precej lokaliziran in specifičen za posamezno lokacijo, razlike pa se pojavljajo tudi med letnimi časi. (https://meteo.arso.gov.si)
Več kot očitno torej je, da se padavinski režim spreminja, saj vse toplejše ozračje vpliva tudi na pogostost in intenzivnost posameznih vremenskih vzorcev. Vse toplejše ozračje namreč sprejme več vodne pare, ki se lahko potem ob ustreznih pogojih izloči v obliki padavin.

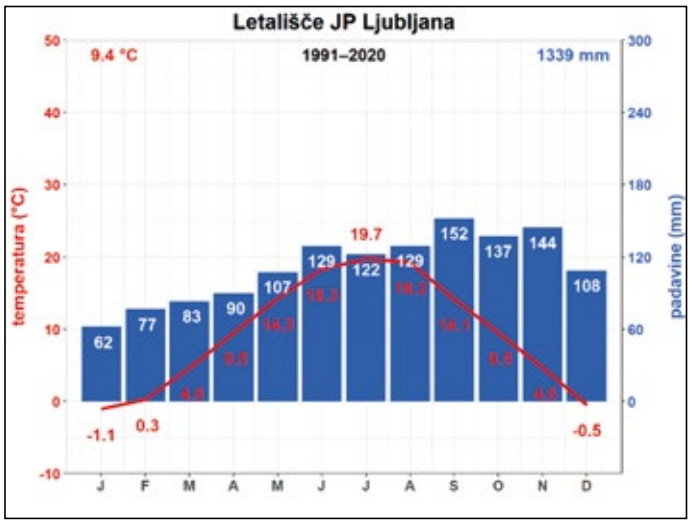

Na podnebnem diagramu je prikazan potek mesečne povprečne temperature zraka in višine padavin.

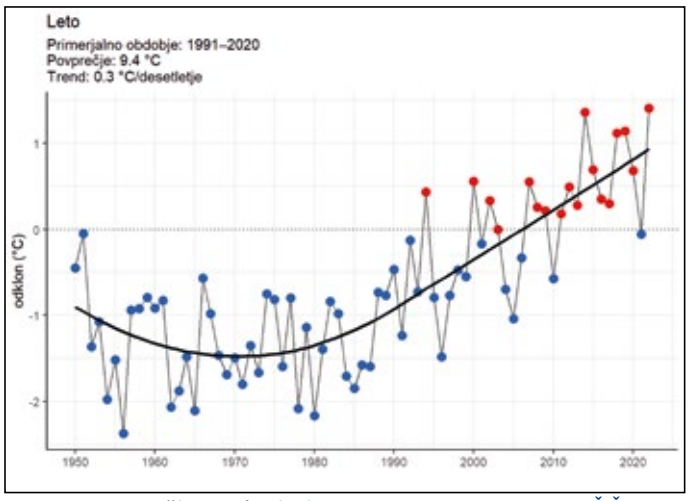

Letna povprečja padavin in temperature - LETALIŠČE Jožeta Pučnika Ljubljana

Projekcije prihodnjega razvoja vremenskih vzorcev nakazujejo, da se bomo verjetno srečevali s pogostejšimi intenzivnimi padavinami in daljšimi sušnimi obdobji, torej za nas neugodno prerazporeditvijo padavin.
»Nalivi so lahko zelo lokalno omejeni in že na majhnih razdaljah lahko naletimo na velike razlike. V povprečju so padavine najbolj obilne na alpskodinarski pregradi in v Julijcih, vendar je to povprečje. Ob posameznih padavinskih dogodkih pa se porazdelitev lahko bistveno razlikuje od povprečnih razmer,« pojasni Cegnarjeva.

Ukrepi po izjemnih dogodkih

Že večkrat se je izkazalo, da se relativno hitro po izrednih dogodkih najdejo druge prioritete, razpoložljiva sredstva pa so vedno manjša od želja in potreb. Na neki način je v človeški naravi, da stremimo k hitrim rešitvam, dolgoročne pa se pogosto izgubijo med drugimi prioritetami. Poleg tega se v življenju neprestano srečujemo s takimi in drugačnimi

tveganji. Absolutne varnosti ni. Moramo pa oceniti, na katerem področju in kako tveganje zmanjšamo, nato pa temu primerno ukrepamo.

Takoj po ujmi vedno znova ugotavljamo, da niti to, kar že imamo, ni vedno vzdrževano in v stanju, kot bi moralo biti. Žal nekaj časa po ujmi spet pridejo v ospredje druge prioritete in potem nas naslednja ujma pogosto najde nepripravljene. Mag. Cegnarjeva je tako strnila misel: »Dejstvo je, da morajo biti gibalo in pobudniki ukrepov ljudje, ki so tveganju izpostavljeni. Čakati na nekoga drugega navadno ne prinese rezultatov.«

Izjava Dobrušana – Na Dobruši smo jo ob letošnjih ujmah odnesli dokaj poceni. Začelo se je z nevihtami, z izjemno močnim vetrom, kakršnega v osemnajstih letih bivanja v našem kraju še nisem doživel. Sosedoma je odneslo kar nekaj strešnikov. Nekaj dni za tem pa je prišlo tisto silovito deževje. V nevarnosti sta bili predvsem dve nižje ležeči hiši, a naši prizadevni gasilci in civilna zaščita so nevarnost rešili tako, da so prekopali ceste in vodi omogočili, da je odtekla na polja. Seveda je zalila tudi podvoz pod avtocesto, a po tistem, kar smo videli po drugih slovenskih krajih, pa tudi drugje po naši občini, smo lahko veseli, da večjih posledic letošnjih ujm nismo utrpeli.

Prav tako ni smotrno prelagati vsega na občine, ker občine navadno nimajo dovolj usposobljenega kadra. Vendar pa so občine tiste, ki najbolje poznajo svoje okolje. »Čiščenje vodotokov in drenažnih sistemov je gotovo eno izmed področij, ki bi jih najbolj učinkovito opravljale občine. Upravljanje večjih vodotokov pa mora biti načrtovano in usklajeno po celotnem povodju, saj bi sicer lahko posegi na enem območju poslabšali razmere drugje,« meni naša sogovornica in doda: »Nekatere projekte bi lahko izvajalo več povezanih občin, tako bi tudi lahko zagotovili več sredstev in hitrejše izvajanje.«

Podnebne spremembe

Podnebje ima svojo naravno spremenljivost in ta bo ostala, k njej pa se prištevajo še spremembe, ki jih povzročamo ljudje na svetovni ravni z izpusti toplogrednih plinov, temu pa se na lokalni ravni pridružijo tudi spremembe zaradi rabe zemljišča. Podnebne projekcije so narejene in javno objavljene na spletnih straneh ARSO, a tu ne gre za napovedi, saj ne vemo, kako učinkovito bo človeštvo omejilo naraščanje ravni toplogrednih plinov v ozračju. Prav tako za lokalne razmere še ne vemo natančno, kako se bodo spreminjali vremenski vzorci oz. zastopanost posameznih vremenskih tipov.

Širše območje Vodic – iz glasila Naše okolje

Ključ je v prilagajanju

Kaj se bo v prihodnosti dogajalo s podnebjem, je zelo odvisno od socialno-ekonomskega razvoja sveta. Od tega je namreč odvisen potek izpustov toplogrednih plinov v prihodnosti. Segrevanje podnebnega sistema in s tem povezane podnebne spremembe so fizikalno izmerjeno dejstvo. Človekov vpliv na podnebni sistem je jasen, številnih opazovanih sprememb v zadnjem stoletju zgolj naravni dejavniki namreč ne morejo pojasniti.

Rezultati simulacij za prihodnost napovedujejo znaten dvig povprečne letne temperature zraka do konca 21. stoletja na celotnem območju Slovenije v vseh letnih časih. Skozi 21. stoletje je v Sloveniji predvideno opazno zmanjšanje padavin poleti ter njihovo naraščanje pozimi. Medsebojna odvisnost temperature in padavin se bo znotraj leta spreminjala glede na letni čas. (https://meteo.arso.gov.si)

Naša sogovornica vidi problem v prepočasnem in pomanjkljivem ali včasih kar povsem odsotnem prilagajanju na spreminjajoče se podnebje kot večplasten. »Najprej je treba povedati, da so politiki, nevladne organizacije in sprva tudi strokovnjaki za podnebje vrsto let izpostavljali le potrebo po blaženju podnebnih sprememb, torej po zmanjševanju izpustov toplogrednih plinov,« poudarja mag. Cegnarjeva, ki ugotavlja, da si šele zadnja leta beseda prilagajanje utira pot med odzive na globalno segrevanje in podnebne spremembe na splošno. »Veliko lažje je poudarjati, da je treba zmanjšati izpuste toplogrednih plinov in ponujati načine, kako to narediti, kot pa zasnovati učinkovite načine zmanjševanja ranljivosti na spremenjeno podnebje.«

Za ustrezno prilagajanje je potrebno interdisciplinarno znanje, razumevanje medsebojnih povezav med okoljem in podnebjem ter družbo. Pogosto tega znanja ni ali pa ga ni dovolj. Poleg tega je večina prilagoditvenih ukrepov, kjer je na prvem mestu robustnejša infrastruktura, dragih. Naša obstoječa infrastruktura je narejena v skladu s standardi, ki so zasnovani na podatkih o preteklih podnebnih razmerah, ki pa so danes že precej drugačne, da o tem,

da bodo čez desetletje in več še bolj spremenjene niti ne govorimo.

»Potem imamo tu še drug problem, ljudje z urbanizacijo in drugimi posegi v naravno okolje spreminjamo odziv okolja na vremenske dogodke. Posebna zgodba pa je tudi vzdrževanje infrastrukture. Noben nasip, zadrževalnik vode, sistem odvodnjavanja čez čas ne bo več opravljal svoje naloge, če ne bo vzdrževan,« zaključuje misel mag. Cegnar.

Kaj se nam obeta

Zanimalo nas je, kaj po vsem zapisanem in doživetem prinaša prihodnost. Slika naših Vodic, v primerjavi s Slovenijo, Evropo in svetom, se ne razlikuje pretirano. Vročinski stres se bo povsod stopnjeval in bo imel velik vpliv na vsa živa bitja. Vročinski valovi bodo daljši, močnejši in pogostejši. Zaradi velike koncentracije pozidanih površin bodo vročinski valovi v mestih še močnejši kot na podeželju. Glede slednjega smo torej Vodičani in Vodičanke nekoliko »na boljšem«.

A ker topel zrak lahko zadrži več vlage, bodo z višanjem temperature posamezni padavinski dogodki postali intenzivnejši. Kot smo zapisali zgoraj, na Vodice vpliva tudi dogajanje v sosednjih občinah. In če se bo tako pozimi povečala skupna količina padavin, vendar se jih bo manj zadržalo v snežni odeji, ki je naravni zadrževalnik vode, bo večji del padavin takoj odtekel, kar bo v veliki meri povečalo tveganje za zimske poplave.

Poplave in suše so bile tudi v preteklosti, žal bodo v prihodnosti pogostejše in izrazitejše. Prav tako velja ocena večje izpostavljenosti v prihodnje tudi za vetrolome, močne nevihte z nalivi, točo in viharnim vetrom.

Pa vendarle poglejmo pobliže. Projekcije za Slovenijo po podatkih ARSO sicer ne kažejo večjih sprememb v skupni količini letnih padavin, se bo pa podaljšal čas med posameznimi padavinskimi dogodki. Povečalo se bo izhlapevanje, suha obdobja pa bodo spremljale zelo visoke temperature, kar bo pripeljalo do t. i. rapidnih suš. Pričakuje se manj padavin poleti in več pozimi, tako se na letni ravni bilanca približno izenači.

Snežne odeje je že zdaj veliko manj, kot je je bilo pred šestdesetimi leti, trend pa se le še stopnjuje. Sneg je zelo pomemben za prenos vode iz hladnega obdobja v rastno dobo. V Vodicah, kjer je zaradi izredno ugodnega reliefa, podnebnih ter hidrografskih razmer in rodovitne prsti za izvajanje kmetijske dejavnosti, te daleč največ, je ta podatek zgovoren. A med sektorji, ki so tesno povezani z vremenom in podnebjem, in se bodo na podnebne spremembe morali prilagoditi, velja poleg kmetijstva, izpostaviti tudi gozdarstvo. Kmetijstvo ima velik družbeni pomen, saj zagotavlja oskrbo prebivalstva z živili in preprečuje razpad kulturne krajine, gozd pa pokriva kar dve tretjini površja Slovenije in predstavlja življenjsko okolje številnim rastlinskim in živalskim vrstam, človeku pa vir hrane, surovin in energije. Prilagajanje teh dejavnosti na podnebne spremembe poteka počasi in postopoma, zato je zgodnja ocena bodočih sprememb podnebnih spremenljivk z vplivom na kmetijstvo in gozdarstvo ključna za pravočasno pripravo ocene tveganj in razvoj strategij prilagajanja. Omenjeni dejavnosti imata pomembno vlogo tudi pri blaženju podnebnih sprememb. (https://meteo.arso.gov.si/uploads/probase/www/climate/text/sl/publications/Cas%20je%20da%20ukrepamo.pdf)

Če povzamemo: v Sloveniji se je podnebje v zadnjih šestdesetih letih močno spremenilo, povprečna temperatura zraka se je povišala za 2°C, poletja pa so v Sloveniji za okoli 3°C toplejša, kot so bila v začetku sedemdesetih let, na zahodu države imamo manj padavin, manj je snega, vse pogosteje se srečujemo z obema hidrološkima ekstremoma, to je s sušami in s poplavami. Projekcije kažejo, da se bo podnebje, tudi zaradi naših dejavnosti, skozi stoletje še naprej spreminjalo. Vedno pogosteje se bomo soočali z daljšimi in močnejšimi vročinskimi valovi in sušami, bolj pogoste bodo izjemno močne padavine, v zimskem času bomo imeli vedno manj snežne odeje. Kako velike bodo te spremembe konec stoletja, pa je odvisno od odločitev človeštva v celoti, saj na segrevanje ozračja vplivajo vsi izpuščeni toplogredni plini po svetu. Ostanimo optimistični zaradi generacij, ki prihajajo in zapišimo zgolj, da zamujamo z ukrepanjem.

Vse izrazitejše podnebne spremembe tako v strokovni kot tudi v laični javnosti postajajo pomembna tema v zadnjih desetletjih. Opazne so v vseh delih Zemljinega podnebnega sistema: ozračje se segreva in spreminjajo se značilni vzorci kroženja zraka v njem, segrevajo se oceani, spreminjajo se njihovi tokovi, dviga se višina morske gladine, krči se površina, pokrita z ledom in snegom, posledično se zmanjšuje zaloga zamrznjene sladke vode, premikajo se rastlinski pasovi in spreminja se avtohtono rastje. Sprememb zgolj z naravnimi dejavniki ni mogoče pojasniti, zato znanstvena skupnost z visoko gotovostjo glavni izvor pripisuje človeku in njegovim dejavnostim.

Rekordi ...

In če smo začeli ta prispevek z nenavadno mokrim avgustom, ki pa ni prvi, saj je bil od časa meritev rekorden tudi leta 1987, ga še zaključimo z drugim najtoplejšim septembrom po letu 1950. Po delnih in še ne povsem preverjenih podatkih je bil letošnji september na državni ravni temperaturno močno nadpovprečen, podpovprečno namočen in nadpovprečno osončen.

Vodic v pregledu slovenskih vremenskih rekordov ne najdemo, a so se ne glede na to izjemni dogodki pisali tudi pri nas ...

Izjava Vodičanke: »Takih poplav, kot so nas presenetile letos avgusta, ne pomnim. Tudi moji še živeči sorodniki ne. Voda nam je letos prvič v 120 letih, odkar stoji naša domačija, segla do kljuke vhodnih vrat.«

Da pa rekordi niso vedno slabi ali nezaželeni, dokazuje aktualni oktober, ki nas je do zaključka redakcije nadpovprečno razvajal s prijetno toplimi temperaturami.

Razumevanje Alzheimerjeve bolezni in demence: napredek v diagnozi, zdravljenju in oskrbi

MARUŠA PAVLIN
ARHIV DRUŠTVA SPOMINČICA

Vsako življenjsko obdobje prinaša svoje izzive, med njimi tudi degenerativne bolezni, kot sta Alzheimerjeva bolezen in demenca. V tem članku bomo raziskali, kaj so te bolezni, kako jih lahko prepoznamo in obvladamo ter kje poiskati pomoč. Bolezni starostnikov je več, vendar je skoraj nepošteno, da jih imenujemo tako, saj lahko doletijo tudi tiste, ki še ne spadajo v kategorijo starostnikov. September velja za svetovni mesec ozaveščanja, prav tako pa je 18. september svetovni dan Alzheimerjeve bolezni.

Vsebina je pripravljena v sodelovanju z Društvom Spominčica, ki ponuja znanje, pomoč in orodja pri spopadanju z Alzheimerjevo boleznijo in demenco. Društvu se zahvaljujemo za odgovore, saj so nam s tem približali svoje poslanstvo in svoje delo. Kadar bolezen skrivoma in nevidno vstopi v naše življenje, nas ujame nepripravljene in pogosto nevedne o izzivih, ki jih prinaša. Potrebujemo strokovno pomoč, oporo svojih najbližjih, pomembno pa je tudi znanje o pravicah in odgovornostih, ki jih imajo bolniki ter tudi njihovi svojci.

Povežite premetanke

Premetanke so besede, ki vsebujejo enake črke. Primer premetank sta besedi JASEN in SANJE.
V spodnjih dveh stolpcih se nahaja 11 parov premetank. Poiščite jih in jih povežite med seboj. En primer je že rešen.

DVOR	ODDATI
DREVO	KLADA
DONOS	OBRED
DOBRE	ODBITEK
DLAKA	DIRIGENT
DOSTOP	ODNOS
DODATI	SREDNJE
DESETI	ODSTOP
DRSENJE	SEDETI
DOBITEK	VDOR
DREGNITI	VEDRO

Vaje so je del projekta "**Celovita obravnava demence v lokalnih okoljih**"; projekt financira Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije

Kaj so degenerativne bolezni in kakšne posledice pustijo na fizičnem in mentalnem telesu?

Seznam degenerativnih bolezni je dolg, saj so pri tem lahko prizadeti različni organski sistemi. Degenerativne bolezni se nanašajo na bolezni, pri katerih opazimo postopno poslabšanje zdravstvenega stanja, povezano s staranjem organizma. Na starost se zmanjšujeta mišična masa in moč, zaradi degeneracije sklepov je zmanjšana in pogosto boleča gibljivost, slabši vid in sluh zmanjšujeta okretnost in ravnotežje, zato starejši ljudje pogosto padajo in zaradi krhkih kosti utrpijo zlome in poškodbe. Pri obeh spolih je značilna višja pojavnost urinske inkontinence, pri nepokretnih bolnikih pa so pogoste preležanine.

Kaj je demenca in kako jo lahko definiramo?

Demenca je klinični sindrom, ki se kaže v motnjah spomina in drugih kognitivnih funkcijah, kot npr. izvršilna funkcija (načrtovanje, pozornost ali abstraktno mišljenje), usmerjeno gibanje (apraksija uda) ali govor (afazija). Najpogostejša oblika demence je Alzheimerjeva bolezen, ki ji sledijo demenca z Lewyjevimi telesci, vaskularna demenca in frontotemporalna demenca. Kar 40 odstotkov bolnikov z demenco ima mešano obliko demence.

Ali se lahko demenci izognemo z lastnimi dejanji?

Preventivni ukrepi so zdrav slog življenja, zdrava prehrana, kakovostno spanje, redna telesna dejavnost, sodelovanje v družbenih dejavnostih, vseživljenjsko učenje in obvladovanje stresa. Vse, kar je dobro za srce, je dobro tudi za možgane.

Kako poteka pot do diagnoze demence? Ali je demenca ozdravljiva?

Podrobnejša diagnostika in diferenciranje različnih oblik demence vključuje nevrološki pregled, nevropsihološko testiranje, laboratorijske preiskave, slikovno in funkcionalno-slikovno diagnostiko. Za zdravljenje bolnika z demenco, ki je posledica kopičenja netopnih beljakovin v možganskih celicah, danes še nimamo na voljo klinično pomembno učinkovitih zdravil, so pa na voljo že zdravila, ki ob čimprejšnji postavitvi diagnoze demence upočasnijo potek te bolezni.

Proces diagnoze demence je kompleksen in vključuje več korakov. Pomembno je, da se začne čim prej, saj zgodnja diagnoza omogoča boljše obvladovanje bolezni. Tu je nekaj ključnih korakov in vlog, ki sodelujejo v procesu diagnoze demence:

1. Prvi obisk pri zdravniku: začetna točka je običajno obisk družinskega. zdravnika ali splošnega zdravnika. Bolnik ali njegovi svojci najprej razložijo simptome, ki jih opažajo. To lahko vključuje težave s spominom, težave pri izvajanju vsakodnevnih nalog, spremembe v vedenju ali razpoloženju itd.
2. Anamneza: zdravnik bo zbral podrobno anamnezo o bolnikovi zgodovini bolezni, družinski zgodovini, obstoječih zdravstvenih težavah in zdravilih, ki jih jemlje. Te informacije so pomembne za postavitev diagnoze.
3. Fizični pregled: zdravnik bo opravil splošen fizični pregled bolnika, da izključi morebitne druge vzroke za simptome, kot so težave s ščitnico ali pomanjkanje določenih hranil.
4. Nevropsihološko testiranje: to je ključen korak pri diagnozi demence. Bolnik bo opravil nevropsihološke teste, ki preverjajo kognitivne funkcije, kot so spomin, pozornost, jezik in abstraktno mišljenje. Ti testi pomagajo ugotoviti, ali obstajajo znaki kognitivnega upada.
7. Slikovne preiskave: za potrditev diagnoze in izključitev drugih možnih vzrokov se lahko izvedejo slikovne preiskave možganov, kot je MRI (slikanje z magnetno resonanco) ali CT (računalniška tomografija).
8. Laboratorijske preiskave: za izključitev drugih bolezni ali pomanjkljivosti, ki bi lahko povzročale podobne simptome, se lahko izvedejo laboratorijske preiskave, na primer preiskave krvi.
9. Posvetovanje z nevrologom ali gerontopsihiatrom: če so znaki demence potrjeni, se bolnik običajno napoti k nevrologu ali gerontopsihiatru, specialistu za težave s starostjo in psihiatrijo.
10. Diferencialna diagnoza: specializirani zdravniki bodo izključili druge možne vzroke za kognitivne težave, kot so depresija, neželeni učinki zdravil, okužbe, tumorji itd.
11. Ocena funkcionalne sposobnosti: zdravniki bodo ocenili, kako bolezen vpliva na vsakodnevno življenje bolnika, vključno z njegovo sposobnostjo samostojnega življenja.
12. Postavitev diagnoze: na podlagi vseh teh informacij bo zdravnik postavil diagnozo demence ali druge sorodne motnje.

Zgodnja diagnoza demence je ključnega pomena za boljše obvladovanje bolezni in omogoča bolniku in njegovim svojcem, da se pravočasno pripravijo na spremembe, ki jih bolezen prinaša. Po diagnozi je pomembno, da bolnik in njegovi svojci iščejo podporo in informacije pri strokovnjakih in organizacijah, kot je Spominčica, za boljše razumevanje in obvladovanje bolezni.

Kakšne so posledice zanemarjanja zdravljenja? Ali imamo na voljo programe, ki pomagajo v boju z boleznijo?

Zanemarjanje zdravljenja demence je hiter napredek bolezni, ki vodi v izgubo samostojnosti. Programe za starejše izvajajo pretežno nevladne organizacije, ki poleg javnih socialnovarstvenih zavodov predstavljajo dopolnitev ali alternativo socialno varstvenim storitvam ter se sofinancirajo preko javnih razpisov. V sklopu socialno varstvenih programov so takšni, ki preprečujejo socialno izključenost socialno ogroženim ali

programi, ki so namenjeni starejšim, ki potrebujejo podporo in pomoč v vsakodnevnem življenju, kot tudi takšni, ki zagotavljajo podporo njihovim svojcem. Družinske člane je treba informirati tudi o pomembnosti dobrih in zdravih družinskih odnosov, saj je pozitivna komunikacija in razumevanje med generacijami oziroma medgeneracijski dialog pot k boljšim medosebnim odnosom in spremembi simptomatičnih vzorcev vedenja.

Kaj je Spominčica?

Spominčica–Alzheimer Slovenija–Slovensko združenje za pomoč pri demenci je samostojno, nepridobitno, interdisciplinarno strokovno združenje, katerega primarni namen in cilj sta zagotavljanje strokovne in učinkovite pomoči osebam z demenco in njihovim svojcem.

Kaj so aktivnosti Spominčice?

Svetovanje svojcem in skrbnikom preko svetovalnega telefona, individualni razgovori v prostorih Spominčice, izdajanje glasila Spominčica, kjer je veliko informacij, ki jih svojci potrebujejo ob večletni oskrbi osebe z demenco. Obstaja tudi Alzheimer cafe, ki obvešča in ozavešča javnost o demenci ter si prizadeva, da bi bilo o tej bolezni čim manj predsodkov. Imamo tudi skupine za samopomoč – spodbujanje neformalnega druženja svojcev oseb z demenco z namenom nudenja pomoči, izmenjave izkušenj, zmanjševanje stigme demence, izboljšanje socialne vključenosti ter njihove reintegracije.

Kaj je namen Demenci prijaznih točk?

Demenci prijazne točke so skrb, da bi strokovna in širša javnost pravočasno prepoznala prve znake bolezni in dodatno izobraževanje ciljnih skupin delavcev (medicinsko osebje, policija, državni uradniki, bankirji, trgovci ...), za boljše razumevanje in obravnavo bolnikov z demenco ter za zgodnje prepoznavanje in odkrivanje bolezni (zgodnjo diagnostiko).

Kako sistemsko preprečiti in se izobraziti na področju demence?

Sodelujemo pri pripravi Strategije obvladovanja demence v Sloveniji, akcijskega načrta in drugih dokumentov, pomembnih za področje demence. Sodelujemo s sorodnimi organizacijami v Sloveniji in v svetu, spremljamo znanstvene in strokovne dosežke na področju demence, v Sloveniji in tujini ter dodatno izobražujemo ciljne skupine.

Za vse informacije se ponovno lepo zahvaljujemo Združenju Spominčica in puščamo kontaktne podatke za vse, ki bi to morda potrebovali. Članku smo dodali tudi nekaj kratkih možganskih nalog za preverjanje in treniranje našega najpomembnejšega organa.

Spominčica – Alzheimer Slovenija

- **Naslov: Luize Pesjakove ulica 9, 1000 Ljubljana**
- **Telefon: 01/256 51 11**
- **E-pošta: info@spomincica.si**
- **Uradne ure: od ponedeljka do petka od 8. do 15. ure**
- **Posvetovalnica: Svetovalni telefon: 059 305 555, e-pošta:**
- **svetovanje@spomincica.si**

Za komentar sem ob nastajanju članka prosila tudi gospo Danijelo Miljojčić iz patronažne službe Vodice:

»Trenutno na terenu ne obiskujem nobenega pacienta s potrjeno demenco, res pa je, da sem v Vodicah zaposlena šele krajši čas. V prejšnji službi sem obiskovala družino, kjer so imeli doma težji primer demence in sem jih obiskovala redno dvakrat na teden več mesecev, dokler gospoda niso sprejeli v DSO. Iz izkušenj, ki sem jih imela, so v bistvu svojci tisti, ki potrebujejo največ pomoči, pogovora in podporo s strani patronažne službe, bolj kot pacient sam, saj se znajdejo v situaciji, ki je za njih nepoznana in potrebujejo čim več dodatnih informacij od zdravstvenih delavcev.«

Verjamem, da smo v preteklih letih slišali in videli, kako hitro nam lahko bolezen popolnoma spreobrne življenje. Če ste v stiski, se obrnite na izvajalce strokovne pomoči, ki vam bodo lahko ustrezno pomagali. Poskrbite za svoje zdravje na vseh nivojih – fizično, psihično in tudi duhovno. Prvi koraki so vedno najtežji, vendar so ravno ti majhni premiki graditelj lepe prihodnosti.

Uganka v dveh smereh

Poznate naslednjo uganko in njeno rešitev?

Ptica dolgokljuna,
ptica črnobela,
spet iz toplih krajev
k nam je priletela.
Zdaj pri mlaki vsak dan
žabico pokosi
in otroke nosi.

Kam le **čas beži**

IRMA BIZJAK, STANKA KERT
IRMA BIZJAK

Kam le čas beži, kam se mu mudi?

Leto za letom gre, hitro tak' mine vse.

O tem se vsako leto sprašujemo. MePZ Biser smo letos bili in še bomo zelo pridni. Nekaj smo že objavili v Kopitarjevem glasu, tokrat pa želimo občankam in občanom občine Vodic predstaviti, kaj vse smo še obiskali in kje vse smo se predstavili s svojim petjem. Zato bi ob tej priložnosti znova povabili v svoje vrste vse, ki imajo posluh, radi prepevajo in se družijo ter razveseljujejo s svojim znanjem ljudi, ki jim to veliko pomeni.

V marcu nam je veliko pomenil obisk v Prizmi Ponikve, posebni socialno Varstveni Zavod RS, kjer domujejo oskrbovanci s poškodbami glave. Gre za ljudi, ki so v večini odvisni od druge osebe. Za nas je bil ta nastop zelo čustven. Ko vidiš nasmejane obraze teh ljudi, se zamisliš, kako prehitro včasih negativno razmišljamo, pa čeprav smo zdravi, mislimo, da smo ubogi, če nas kaj zaboli...

S Ponikev nas je pot vodila v DSO Grosuplje, kjer smo bili prav tako lepo sprejeti. Večina pevcev je bila mnenja, da je bil to do sedaj »najlepši« dom za starejše in smo si zato tam malo v šali, malo zares že kar rezervirali postelje. Oskrbovanci so bili zelo urejeni ter so z veliko mero dobre volje radi zapeli z nami. Štejemo si v čast, da nas v skoraj vseh domovih najprej pozdravijo direktorji doma, kakor je bilo tudi v Grosupljem.

V mesecu aprilu smo presenetili našo zvesto pevko Majdo, ki je praznovala okrogli jubilej. Posvetili smo ji tudi naslednjo pesem.

Prijateljico, kot si ti,
le stežka se dobi.
Ob tebi vse se spremeni,
vse v življenju smisel dobi.
S tabo nič več težko se ne zdi,
le takšnega človeka vsak ob sebi si želi.
Vedi, ta človek si ti!!

Obiski Domov starejših so se nadaljevali še v aprilu. Najprej smo obiskali DSO Bežigrad, kjer smo s pesmijo otvorili razstavo umetniških slik naše pevke Cecilije.

Maj je mesec, ko se narava prebudi in razživi. Ime »maj« naj bi izviralo iz latinske besede »Maius«, posvečeni boginji Maji, ki je bila povezana z rastlinstvom in pomladjo. V tem mesecu smo obiskali DSO Notranje Gorice – dom, v katerem smo imeli svoj prvi nastop. Nič ni bilo drugače kot v drugih domovih, kjer je vedno prisotno veselje in navdušenje ob našem obisku. Tako res spoznaš, da včasih kar malo pozabimo na to populacijo ljudi, ker imamo vedno izgovor, da ni časa. Ko pa vidimo njihovo zadovoljstvo ob obiskih, se zamislimo.

V času Tedna ljubiteljske kulture smo se tudi letos udeležili Revije pevskih zborov Naj se sliš 2023 na Dolskem. Revija je 19. maja potekala v organizaciji JSKD. Tam smo se srečali s prijatelji, ki imajo prav tako veselje do petja, nastopa in druženja; z zbori, s katerimi se srečujemo letno.

In tu je že poletje, vroči dnevi in nastop na 52. Taboru pevskih zborov v Šentvidu pri Stični. Letos je potekal pod geslom Pesem in smeh v dobrih ljudeh. Dirigent Igor Švara in dolgoletni taborski scenarist Stane Peček, ki je žal lani preminul, sta želela opozoriti na bogato zakladnico slovenske ljudske glasbe, ki slovi po svoji šegavosti in navihanosti. Pesmi sta izbrala že pred leti, izvedli pa smo jih letos. Vsi, ki niste bili pred TV ekranom – prenos priredive je tradicionalno potekal na Televiziji Slovenija 1, lahko letos novembra prisluhnete našemu

zboru ob Letnem koncertu, na katerem bomo zapeli kar nekaj istih pesmi.

V oktobru, ko se že vse umiri, saj se narava in živali pripravljajo na počitek, smo se Biseri odločili, da se zahvalimo tudi našim najmarljivejšim živalcam, čebelicam. Brez njih namreč ni življenja. Kako pomembno je čebelarstvo v Sloveniji, med drugim povedo tudi številke, saj imamo 11.293 čebelarjev, 15.420 čebelnjakov in več kot 210.000 čebeljih družin. (Vir Slovenian Beekeepers' Association). Danes je že vsaka tretja žlica hrane odvisna od opraševanja, čebelji pridelki pa so bogat vir nujno potrebnih hranil. MePZ Biser smo zato tem pridnim in pomembnim živalcam posvetili trenutek pozornosti. Ob Sedvarjevem čebelnjaku v Pustnicah smo prepevali ljudske pesmi, med drugim tudi Čebelarja. Nekaj domačinov je z veseljem prisluhnilo in skupaj z nami zapelo pesmi.

Dan čebelarjev

Verjamemo, da nam veselja do petja, druženja in obiskovanja različnih institucij z našim zborovodjem Klemenom ne bo zmanjkalo. Želimo si in upamo, da se našim vrstam pridružijo novi pevci, vse z namenom da postanemo še številnejši, kajti le tako bo lahko naše petje še kvalitetnejše in še bolj ubrano. Več glasov pomeni, da si lahko privoščimo zahtevnejše pesmi, - in seveda je tudi zven lepši.

Zato, DOBRODOŠLI, pridite na vajo in poskusite, vsak torek ob 20. uri na Skaručni. Veseli vas bomo.

Skoraj 200 tekmovalcev na **XC Rašica**

MATEJ ZALAR, ANDREJ VERTAČNIK IN BOŽIDAR BORČNIK
LUKA KRANIČNIK

Organizatorja SD Strahovica je prijetno presenetil izjemen odziv, saj se je na osmo postajo letošnjega tekmovanja SloXcup skupaj prijavilo več kot 170 dečkov in deklic ter mlajših mladink in mladincev.

Dobro udeležbo je napovedovala že odlična obiskanost poligona v zadnjih dveh tednih pred tekmo. Ugoden datum ob začetku šolskega leta, napovedano lepo vreme in seveda atraktivna proga pod Rašico so pritegnili številne mlade, ki se redko ali celo prvič preizkušajo na dirkah SloXcup. V soboto, 9. septembra, je

bilo v Športnem središču Strahovica živahno kot še nikoli.

Zahtevnost trase je bila prilagojena starostnim kategorijam, U15, U17 in veteranske kategorije pa so nastopale na istem, najdaljšem in letos še dodatno tehnično začinjenem krogu. Na tehničnem poligonu je bilo opaziti napredek med mladimi kolesarji. Kategorije do vključno U13 so se v jutranjih urah najprej pomerile na spretnostnem poligonu, na katerem je tokrat nastopilo več kot sto deklic in dečkov. Sledili so starti posameznih dirk.

V kategorijah U7, U9 in U11 se podeljujejo priznanja vsem udeležencem, a to ne pomeni, da se tekmovalci umirjeno vozijo iz kroga v krog, temveč ravno nasprotno. Videli smo atraktivne dirke, boj za vsak meter steze in tudi šprinte v ciljno ravnino. Po pričakovanjih so se v najmlajših kategorijah na domačem terenu najbolje izkazali Strahci iz SD Strahovica.

V kategoriji do 13 let sta zmagi odšli v Kočevje in Celje. Če so med najmlajšimi blesteli naši Strahci, pa so med starejšimi dečki izvrstno tekmovali člani kočevske MTB šole. V kategoriji do 13 let je bila dirka v drugem krogu po padcu Nejca Hrastarja (MTB šola Kočevje) za nekaj časa prekinjena. Nato je prvih petnajst znova krenilo s startne črte, vendar v zaporedju, kot so bili uvrščeni pred prekinitvijo, drugi pa za njimi skupinsko, kar je bila v dani situaciji najboljša možna sodniška odločitev. Najpomembneje je, da bo Nejc hitro okreval in čim prej znova na kolesu!

Končni zmagovalec kategorije U13 je bil Svit Mesojedec (MTB šola Kočevje), ki je nadoknadil zaostanek s poligona pred domačim Nejcem Vertačnikom (SD Strahovica) in klubskim kolegom Urbanom Dejakom.

Med deklicami do 13 let je petič letos zmagala Neža Utranker (KD Celje-2Simpl). Najboljšo letošnjo uvrstitev je z drugim mestom dosegla Maša Gregorc (SD Strahovica), tretja pa je bila Anamarija Kosec (Calcit Bike Team).

V kategoriji U15 ni bilo presenečenj. Med dečki je zanesljivo šesto letošnjo zmago slavil Urbanov brat Lenart Dejak (MTB šola Kočevje), ki ima popoln izkupiček; izpustil je le kratki kros na Soriški planini. Drugi je bil s skoraj tremi minutami zaostanka Maks Majnik (Calcit Bike Team), tretje mesto pa je pripadlo Filipu Noršiću s Hrvaškega (BBK Šišmiš).

Med deklicami je tekmo prav tako zaznamoval grd padec, in sicer je takoj po startu na valovih padla Pina Šiler (KK Završnica); tudi njej želimo čim hitrejšo vrnitev na kolo! Na koncu je znova zanesljivo zmagala Tajda Šoštarko (Calcit Bike Team) pred klubsko kolegico Ulo Ravnikar Bolčina, ki je bila edina še uvrščena v krog zmagovalke, ter tretje uvrščeno Živo Majcen (SD Strahovica).

Vrhunec tekmovanja je bil nastop mlajših mladinskih kategorij. Gašper Štajnar (Adria Mobil), ki je imel ob začetku sezone obilo smole, je tokrat z zanesljivo vožnjo in drugo letošnjo zmago s prednostjo minute in 42 sekund ugnal vso konkurenco ter še povečal vodstvo v skupnem točkovanju SloXCup. Po zlomu ključnice v juliju, tik pred državnim prvenstvom v Kotečniku, se je vrnil Luka Maksimović (Energija team), ki je začel zadržano, nato pa z odlično vožnjo napredoval vse do drugega mesta. Tretje mesto je pripadlo Jaku Tominšku (Calcit Bike Team), ki je po tihem ciljal še kakšno stopničko višje, glede na to, da mu ustrezajo bolj tehnično zahtevne proge s krajšimi in zahtevnimi vzponi, kakršna je ta pod Rašico.

Gašper Štajnar je po dirki povedal: »Dirko sem začel precej v ozadju, a sem se po enem krogu prebil naprej. Vedel sem, da dirka ni tako kratka, kot se sliši, ker je krog zelo kratek. Ampak je zelo zahteven, zato sem si vzel rezervo in šel prva dva kroga na polno, potem pa enega počasneje, enega hitreje. Ko sem videl, da je prednost dovoljšnja in me ne morejo več ujeti, sem peljal do konca v svojem ritmu.«

Med mlajšimi mladinkami sta že na začetku povedli evropska prvakinja Maruša Tereza Šerkezi (KD Rajd) in Meta Tancik (Misser Junior Team-Energija team). Tokrat je premoč pokazala leto dni starejša Maruša Tereza, ki je edina prevozila vseh devet krogov. Meta je imela nekaj tehničnih težav in je končala kot tretja; prehitela jo je Eva Terpin (KD Rajd), ki je stopnjevala svoj tempo iz kroga v krog in še enkrat navdušila s spretnostjo na spustih.

Veterani so se zabavali

Ker proga ni dopuščala niti trenutka počitka, vročina pa je vse skupaj še začinila, se veterani niso pritoževali, da je bila dirka krajša od običajnih. Zmagovalec je bil pričakovan: Boštjan Hribovšek je prehitel klubskega kolega Jureta Belaka (oba Calcit Bike Team), tretji pa je bil Aleš Strašek (Hörmann Slovenija), ki je zaostal za krog. Matjaž Budin (MBK Črni Vrh) je imel defekt na kolesu, nakar je skočil do avta po "črve" (sredstvo za krpanje naluknjane gume), saniral težavo in potem tekmo končal s tremi krogi zaostanka. Proga mu je bila preveč všeč, da bi kar odnehal

pred koncem. Navijače je navdušil Andrej Vertačnik (SD Strahovica), ki se je za slabo uro iz vodje tekmovanja prelevil v tekmovalca. Med veterani 2 je slavil Damjan Utranker (KD Celje-2Simpl) pred Matejem Dakskoblerjem (KK Pantal) in triatloncem Mitjo Morijem (Ganesha Team), ki je pohvalil organizatorje: »Proga je fenomenalna. Tudi kot organizator se lahko samo zahvalim organizatorjem, ki pripravijo tako dober dogodek. Če sem čisto iskren, me malo vleče iz triatlona v kolesarstvo, novim izkušnjam naproti.« Med najstarejšo veteransko kategorijo tokrat neuničljivi Tine Zupan (MTB Klub Kranj Scott) ni imel konkurence.

Poldrugo minuto za veterani so se s startne črte pognali še v kategoriji »Open« - kjer so nastopali starejši mladinci in člani. Po pričakovanjih je zmagal Gregor Dimic (Energija team) pred mladinskim reprezentantom Blažem Kavčičem (KK Završnica) in Avstrijcem Stephanom Hochmüllerjem (Graficeria Racing), letos petim na avstrijskem državnem prvenstvu. V odprti ženski kategoriji je nastopila le Hana Kranjec Žagar (KK Rajd).

Na Selu pri Vodicah smo slišali le pohvalne besede na račun dobre organizacije. Odlična, čeprav zahtevna proga, ki je žal terjala tudi padce, je bila dobro pripravljena, zato držimo pesti, da bo prihodnje leto še podaljšana in bodo na startni črti lahko tudi članske kategorije. Piko na i celotni organizaciji je zagotovo pritisnila žar ekipa, ki je s kulinarično ponudbo marsikoga zadržala na prizorišču tudi po koncu dirke.

Pred večerom je SD Strahovica pripravilo še tradicionalni, tokrat že 27. kronometer na Rašico, ki je bil lepa popestritev tekmovalnega dne

za tiste, ki se raje izognejo pastem proge za kros. Tako smo imeli na startu 26 kronometristov, ki so nastopili na že dobro znani trasi. Najhitreje je s progo opravil Matic Ulčar (Calcit Bike Team), ki je za vzpon potreboval 15:10,23. Tekmovanje v kronometru je štelo tudi za naziv občinskega prvaka. Ta naslov je letos med deklicami pripadel Maši Gregorc (SD Strahovica) in med dečki njenemu bratu Blažu Gregorcu (SD Strahovica), med člani pa sta bila z naslovom okronana Hana Kranjec Žagar (KK Rajd) in zimzeleni Jože Lindič (SD Strahovica).

V senci kolesarskih prireditev smo na Strahovici teden prej, torej prvo nedeljo v septembru, pripravili tudi tradicionalni ***balinarski turnir za pokal Občine Vodice****. Petim ekipam iz občine so se pridružili tudi balinarji drugoligaša iz Količevega. Budničarji so na koncu tudi slavili, tesno, pred ekipo Strahovice in nekoliko presenetljivo pred Lovci, ki so za tretje mesto odpravili ekipo Kubuja. Nasvidenje prihodnje leto na Kubuju!*

Mednarodni **dan starejših**

DRAGICA SODNIK

Dragi stari starši!
Premalokrat vam rečemo hvala.
Naj bo današnji dan priložnost, da vam povemo, kako pomembni ste,
ker lahko ob vas rastemo,
ker se z nami smejite in jočete,
ker nam pomagate,
ker se na vas lahko zanesemo,
ker nas imate radi,
ker nas znate pocrkljati,
hvala, ker ste ...

DU Bukovica – Šinkov Turn smo 29. septembra pripravili kulturni program v počastitev dneva starejših občanov.

Pred vhodom v dvorano nas je prijetno presenetila Godba Vodice. Njihova prijetna glasba nas je popeljala v dvorano. Tam so nas pričakale tudi narodne noše in naš Vinko Novak s svojo čudovito lajno. Na začetku je predsednica društva pozdravila vse navzoče in jim v pozdravnih besedah povedala, zakaj smo se zbrali v dvorani. Naš gost je bil tudi župan Občine Vodice g. Aco Franc Šuštar, ki je s svojim nagovorom pozdravil vse navzoče v dvorani. Kulturni program so začeli otroci naše podružnične šole Utik. To so bili naši vnuki, ki smo jih z velikim veseljem in navdušenjem poslušali. Nastopali so še: Katarina Kramžar, naša pevska skupina Aronija, Dani Rahne in Ana Zadnikar (skeč), aerobna skupina Žabce, pevska skupina Vodice, pevska skupina Matici, Ivan Kropivnik in Matija Koritnik (skeč). Sledilo je druženje ob odlični pogostitvi, ki jo je pripravila množica pridnih članov Društva upokojencev Bukovica – Šinkov Turn. Najlepša hvala vsem nastopajočim, ki ste si vzeli čas in nam polepšali dan. Dvorana je bila lepša s plakati in mislimi otrok – kaj mi pomenita moja babica in moj dedek. Naredili so jih otroci 2. c razreda z učiteljico Uršo Merčon. HVALA VAM. Na stenah dvorane so bile tudi slike različnih tehnik, ki so nas obveščale, da Osnovna šola Vodice praznuje 60 let. Zahvalila bi se vsem, ki ste pomagali pri pripravi kulturnega programa, upravnemu odboru, članicam in članom društva pri pripravi dvorane, pri pripravi pogostitve in pri pospravljanju. Zahvala gre tudi našemu gostu g. županu, da nas je počastil s svojo prisotnostjo. Hvala tudi Občini Vodice, za finančno podporo in sodelovanje.

Hvala tudi vsem vam, ki ste si vzeli čas, nas gledali in nas poslušali in se družili z nami.

Ostanite zdravi, veselimo se novega druženja z vami!

Ex tempore Vodice

RADO ČUK

V soboto, 16. septembra, je Kulturno društvo Matije Koželja Utik organiziralo 9. Ex-tempore Vodice, na katerem je sodelovalo 57 slikarjev. Osnovnošolcev, ki jih je vodila učiteljica Špela Blažič, je bilo 37, 16 odraslih iz likovne sekcije Kulturnega društva Matije Koželja, in iz okoliških slikarskih društev - (iz Lukovice, Mengša, Bleda in Pirnič). Pridružili so se celo štirje predšolski 'umetniki'.

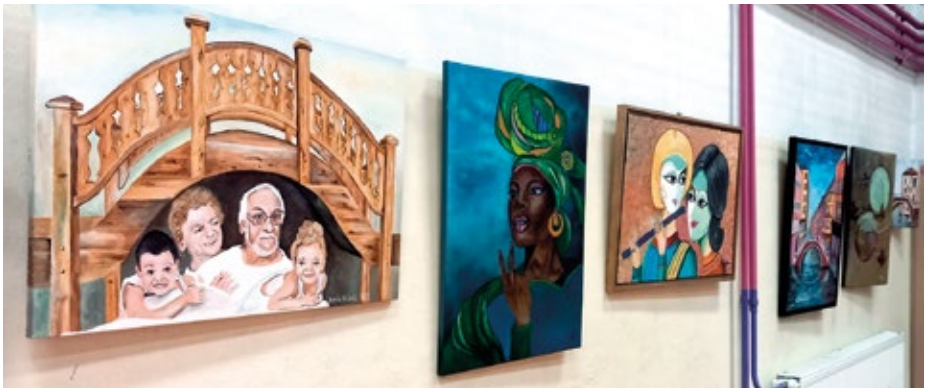

Pobuda za naslov ex tempora **Združujemo bregove, gradimo mostove** je prispela iz OŠ Vodice, ki letos praznuje svojo 60 - letnico. Ker društvo že vrsto let vzorno sodeluje z najmlajšimi likovniki in z njihovimi pedagogi, se je tudi letos izpolnila želja po še tesnejšem sodelovanju. Naslov ponuja veliko abstraktnih in tudi konkretno realističnih motivov. Npr.: most do znanja, medgeneracijski most, medvrstniški most, most prijateljstva, most spoštovanja, sprejemanje drugačnosti, most med naravo in človekom, šola kot most, 60 let kot most med generacijami, med preteklostjo in sedanjostjo, med otroštvom in odraslostjo, most kot prispodoba za doseganje ciljev, most kot medsebojna učna pomoč, most kot sodelovanje med učenci in upokojenci, most so prijateljstva, ki se od šolskih klopi ohranijo za celo življenje, most kot... Mostovi so se v mesecu avgustu gradili zaradi poplav tako v dobesednem kot prenesenem pomenu. Šola je z izobraževalnim procesom most znanja, ki se je nabiralo od preteklosti in nas vodi v prihodnost in še in še. Seveda se v vsakdanjem življenju srečujemo s številnimi izzivi, ali bomo mostove gradili ali podirali, bregove združevali ali se ločevali... Pomembno je bilo na ex-tempore priti z domišljeno idejo, kako naslikati združevanje bregov in gradnjo mostov.

Vsak s svojo predstavo (eno ali več) so kmalu po osmi uri zjutraj prihajali mladi in odrasli. Vsakdo je prejel platno (otroci dimenzije 30x40 cm, odrasli 50x70), zasedel ustrezno mesto v senci pod lipami in ustvarjal dobre tri ure. Vse sodelujoče je obiskal tudi župan, jih prijazno nagovoril in se na kratko pomudil pri vsaki ustvarjalni mizi. Za zaključek je bila dobrodošla pica ter priznanje za sodelovanje, ki ga je predsednik KD Matije Koželja podelil vsem sodelujočim.

Ob slovesu je v tančico skrivnosti ostalo zavito vprašanje razstave, ki pa to ni več. Vsa dela so bila razstavljena že v dvorani v Utiku ob mednarodnem dnevu starejših, kjer je 29. septembra družabno in kulturno prireditev organiziralo Društvo upokojencev Bukovica - Šinkov Turn. Vsa slikarska dela pa bodo na ogled postavljena tudi 12. novembra v vodiški dvorani v sklopu kulturne prireditve Martinovanje z Matici, kot krona pa še ob prireditvi v osnovni šoli v mesecu decembru.

Polnost praznine

RADO ČUK

Tak je bil naslov 9. bienalnega tematskega razpisa JSKD RS, ki bo selekcioniran do državne kakovostne ravni.

V četrtek, 5. oktobra, je bila v Galeriji Sora območna likovna razstava, na kateri je sodelovalo 26 slikarjev, od tega štiri slikarke iz vodiške občine - Nataša Kovše, Joži Nastran Brank, Cecilija Čebašek in Klavdija Špenko. Prireditev, ki jo je organizirala Območna izpostava javnega sklada za kulturo RS, pod vodstvom Tatjane Avsec, je spremljala akademska slikarka in strokovna spremljevalka dr. Vida Mitrovič, za glasbeni program pa so poskrbeli Sorški orgličarji.
Razstava predstavlja zelo zanimivo paleto asociacij, ki jih je naslov Polnost praznine vzbudil v slikarjih. Pahljačo raznovrstnih občutij in spoznanj pa vzbudi tudi pri posameznem obiskovalcu.
Veseli nas, da se s takimi izzivi soprijemajo tudi naši slikarji, oziroma v tem primeru slikarke. Vse so prejele priznanje za sodelovanje, za spomin pa naklonile trenutek še fotoaparatu.

Košarka pod žgočim soncem v osmi izvedbi turnirja **3x3 Vodice**

ROK JERAJ IN MATIJA KOSMAČ
POLONA JERAJ

Še osma izvedba turnirja 3x3 Vodice v organizaciji domače košarkarske sekcije in Victoria Cluba je za razliko od številnih prejšnjih izvedb minila v vročem in suhem vremenu. Za ohladitev je poskrbela bogata gostinska ponudba, veseli pa smo bili tudi obiskovalcev, ki niso nujno aktivno sodelovali v tekmovalnem delu turnirja.

Lepo število prijav je bilo na koncu zaradi takšnih in drugačnih razlogov

okleščeno na končnih 13 ekip, od katerih je imela enega predstavnika tudi domača občina. Uvodni del tekmovanja se je začel z obračuni v štirih skupinah, bodisi s tremi ali štirimi člani skupin. Prvouvrščene so se uvrstile naravnost v četrtfinale, drugo in tretje uvrščena moštva, pa so se v repasažu udarila za mesto med osmimi najboljšimi. Tam je bila tudi domača zasedba ekipe 3x3 Vodice, v postavi Aljaž Juvančič, Matija Kosmač, Sašo Logar in Luka Rozman. To je bila ovira, ki so jo zlahka preskočili, se je pa zato zapletlo v četrtfinalu, kjer so bili poraženi s strani kasnejših zmagovalcev.

Med najboljše štiri so se poleg ekipe Čefidljev uvrstile še Nomago, Fullsend in Kamtigadam. Če so bile pred tem tekme naravnane precej napadalno, je tu šlo zares in do košev ni bilo lahko priti. Po dveh težkih tekmah sta v finale potovali ekipi Nomago in Čefidlji, pri čemer so se zmage veselili slednji, v postavi Benjamin Drenik, Martin Drenik, Matevž Kepic in Andraž Rudman. Končnega tretjega mesta se je veselila ekipa lanskih zmagovalcev – ekipa Fullsend. Tokrat smo izbrali tudi najboljšo trojko turnirja, ki sta jo poleg novega prvaka Benjamina Drenika sestavljala še Dominik Vršnik iz ekipe Nomago in Martin Škrlec iz moštva Fullsend.

Poleg rednega tekmovalnega dela je bilo tudi letos izpeljano tekmovanje v metu za tri točke, poleg tega pa smo izvedli še nekaj spretnostnih bojev za najmlajše, ki smo jih s pomočjo zvestih in radodarnih sponzorjev lahko tudi nagradili.

Tudi letos se je s košarkarji v metu za tri točke pomeril župan Aco Šuštar, ki pa je imel precej bolj mirno roko

pri podeljevanju nagrad najboljšim. Organizacijski odbor se na tem mestu toplo zahvaljuje Občini Vodice za zvesto podporo. Glede na preživeto še eno prijetno popoldne v družbi košarke in dobrih ljudi, ne vidimo razloga, zakaj se ne bi v še večjem številu zbrali tudi ob prihodnji izvedbi.

Dolga sezona se počasi preveša v jesen

VIDA PIRC
FRANCI ŠTUPAR

Čeprav sezona pohodov še ni končana, lahko rečem, da tako kot naše siceršnje življenje, letos društvene aktivnosti krojijo ekstremni vremenski pojavi. V društvu ŠPD GAMS smo najbolj veseli, kadar je na dan pohoda napovedano lepo vreme. Roko na srce, tudi takih dni je letos veliko.

Enega takšnih lepih pomladnih dni smo imeli v mesecu marcu, ko smo se podali na Čemšeniško planino. Na ta pohod se nas je odpravilo rekordno število v vsej letošnji sezoni. Snega ni bilo več, sonce je prijetno

grelo in iz zemlje so že pokukale prve znanilke pomladi. Pot je zgledno urejena in ni pretirano strma, zato je naša skupina lepo napredovala proti vrhu. Precejšnje območje Čemšeniške planine spada pod Naturo 2000, in sicer zaradi prisotnosti dveh zelo redkih vrst metuljev, ki ju je tu v poletnih mesecih še mogoče videti. Malo pod vrhom stoji dobro oskrbovana koča, kjer smo si vzeli čas za počitek in malico. Izpred koče je lep razgled na precejšen del zasavskih hribov in kar nekaj smo jih prepoznali. V dolino smo se vrnili po poti pristopa.

Mesec kasneje, ko naj bi šli na Čaven v Vipavski dolini, nismo imeli takšne sreče z vremenom. Napovedan je bil dež, zato smo morali izlet žal odpovedati.

V maju smo uspešno opravili pohod na Matajur, sedaj mejno goro med našo državo in sosednjo Italijo, v predkrščanskih časih pa izjemno pomembno staroversko svetišče. Vožnja do izhodišča je bila res malo daljša, vendar je to odtehtala lepa razgledna pot. Približno polovica poti poteka po redkem kraškem gozdu, višje pa se teren odpre in razgledi so ves čas veličastni. Malo nas je prepihala burja, a se nismo pustili odgnati, saj je sonce toplo grelo, pot pa tudi ni bila preveč naporna. Z vrha pogled seže vse od Triglava do morja. Ob vračanju proti domu smo si na grebenu Kolovrata ogledali še muzej na prostem, posvečen prvi svetovni vojni.

Precej bliže smo odšli v mesecu juniju, ko smo preko Hudičovega borštа in Javorovega vrha osvojili bližnji Sv.

Jakob nad Preddvorom. Pravzaprav je bil Javorov vrh najvišja točka tega dne. Vodnica nas je del poti peljala po nemarkirani, a dobro uhojeni poti, zato je bilo doživetje še lepše. Tudi s te poti so se mestoma odprli lepi razgledi na našo bližnjo okolico. Ob poti stojita obe koči, ki sta letos postali »naj planinska in naj visokogorska koča«, to sta Zavetišče v Hudičevem borštu in Planinski dom na Sv. Jakobu.

V mesecu juliju pa so naše kraje že pustošila poletna neurja s točo in močnim vetrom, ki je vsepovsod podiral drevje. Zaradi podrtega drevja je bila zaprta cesta do Planine Podvežak, ki naj bi bila izhodišče za pohod na Planino Korošico. Zaradi slabega vremena in omenjene zapore ceste smo morali iz varnostnih razlogov odpovedati tudi ta izlet.

Slovenske gore so res prelepe in nikoli ne zmanjka idej, kam bi še lahko šli, a je kljub temu izziv vsaj malo pokukati čez mejo. To smo storili v drugi polovici avgusta, ko smo se povzpeli na Obir na avstrijskem Koroškem. Zanimivo je videti, kako imajo drugje urejene poti, kako so označene, koliko pohodnikov obiskuje vrh, ali je ob poti koča itd. Kar nas je zbodlo v oči, je bila nizka cena za uporabo visokogorske ceste, saj za dobrih tisoč višinskih metrov vzpona računajo borih osem evrov, naši Bohinjci pa za pet km ceste do Planine Blato računajo nerazumljivih 20 evrov. Pot je bila dobro uhojena in ne prestrma, tako da smo v dobrih dveh urah že osvojili vrh, s katerega so se nam ponujali prelepi razgledi. Kosilo smo imeli pri koroškem Slovencu, bližnjem sorodniku znane in večkrat nagrajene pisateljice Maje Haderlap, ki v knjigi Angel pozabe opisuje težko življenje Slovencev po plebiscitu. To mi je v krajšem pogovoru omenjeni sorodnik tudi potrdil in z grenkobo priznal, da se slovenstvo na avstrijskem Koroškem počasi, a vztrajno izgublja, čeprav jih po treh generacijah še vedno kar nekaj govori slovensko. Dan smo zaključili s kopanjem v enem od številnih jezer na severni strani Alp.

Če je jesen lepa, je to najlepši čas za obisk gora. Vreme je bolj stabilno, ni nevarnosti popoldanskih neviht, ni več pretirane gneče in narava se že odene v pisane barve. Enega takih dni smo ujeli za vzpon na Vrtačo. To je nekoliko zahtevnejši vrh, ki

od pohodnika zahteva previdnost in varen korak, saj so v vrhnjem delu strma pobočja poraščena s travo, ki so v mokrem vremenu hitro lahko nevarna za zdrs. Veseli smo bili jutranjega sonca in verjeli, da bo tako ves dan. Pa ni bilo tako, približno na polovici poti nas je ovila megla, proti vrhu pa se je pojavil še sunkovit veter, zato je bila previdnost še toliko bolj pomembna. Vsi smo varno prišli na vrh in ravno v tistem trenutku so se megle toliko razkadile, da smo nekaj minut uživali v lepih razgledih. Nadeli smo si kape in rokavice ter jo hitro ubrali z vetrovnega vrha. Sestopili smo preko Doma pri izviru Završnice in v dolino prišli prijetno utrujeni, a veseli, da nam je vzpon uspel. Kot vidite, imamo v društvu ŠPD GAMS vsak mesec en pohod, zahtevnost poti se iz meseca v mesec stopnjuje, z jesenjo pa pridejo na vrsto zopet nekoliko lažji izleti. Vsak pohod je doživetje zase, z vsakega pridemo domov polni zadovoljstva in lepih vtisov. Sedaj se že veselimo teh jesenskih pohodov in upamo, da nam bo vreme naklonjeno, za vse drugo pa poskrbimo sami!

Romanje na avstrijsko Koroško

ROZALIJA JEGLIČ

Konec avgusta je romarska skupina iz Šinkovega Turna obiskala avstrijsko Koroško. Slišali in videli smo veliko zanimivega. Spoznavali smo zgodovinska in kulturna dejstva o Koroški, njihovih prebivalcih in naših koreninah.

Romanje smo začeli v Vetrinju s sveto mašo. Ogledali smo si vetrinjski cistercijanski samostan, ki je bil nekdaj eden izmed najpomembnejših in najstarejših samostanov na slovenskem narodnem ozemlju. Okraj Vetrinj leži na dvojezičnem območju na Celovškem polju in se razprostira na močvirni ravnici ob Vrbskem jezeru. Zanimiva in žalostna je bila razlaga naše vodnice o Vetrinjski tragediji, ki je povezana z dogodki po drugi svetovni vojni. Nato smo obiskali Otok ob Vrbskem jezeru (Maria Wörth). Sredi 8. stoletja so v takrat slovensko kneževino Karantanijo prispeli prvi krščanski misijonarji iz Salzburške nadškofije in okoli leta 830 je sledila prva gradnja Mariji posvečene cerkve na otoku sredi Vrbskega jezera. Kasneje pa je bil otok spojen s celino. Kosilo smo imeli v vasi Kostanje, jugovzhodno od Osojskega jezera, kjer smo bili deležni prijazne in odlične postrežbe. Hišni meni slovi po žlikrofih, izbirali smo med mesnimi in skutnimi. Pot nas je vodila naprej mimo Špitala do Krke. Ogledali smo si cerkev in kripto sv. Eme Krške, ki je zavetnica Krške škofije (ki ima zdaj sedež v Celovcu) in avstrijske zvezne dežele Koroške. Za pomoč jo posebej prosijo nosečnice in porodnice; je tudi zavetnica za zdravje oči.

Stolnica je bila zgrajena med letoma 1140 in 1200 v visoko romanskem slogu. To je ena izmed najlepših in najpomembnejših sakralnih zgradb v Evropi iz te dobe. Od izgradnje do leta 1788 je služila kot stolnica, po prenosu škofijskega sedeža v Celovec pa je postala sostolnica. Sledila je nastanitev v hotelu v neposredni bližini, kjer je bil nekoč samostan. Sledil je družabni del našega romanja - skupno druženje na terasi ob hotelu, petju, klepetu, deljenju lepih vtisov in osvežilni pijači. Večer je bil še prekratek, da bi lahko naši odlični pevci skupaj s pomočniki izčrpali ves pevski repertoar.

Drugi dan našega romanja smo po bogatem zajtrku in kavi pot nadaljevali proti gradu Ostravica. Spada med najslikovitejše, mogočne in pravljične gradove v Avstriji. Nahaja se v bližini naselja Sankt Georgen am Längsee pri Šentvidu ob Glini na avstrijskem Koroškem. Stoji na 160 m visoki osameli apnenčasti skalni

vzpetini, ki se dviguje nad dolino. V jasnem vremenu je grad viden že z razdalje 30 ali več kilometrov.

Naše romanje smo nadaljevali s sveto mašo pri Gospe Sveti. Cerkev Marijinega vnebovzetja je romarska in župnijska cerkev v kraju Gospa Sveta na Koroškem v Avstriji. Znana je tudi po relikvijah svetega Modesta, apostola Karantancev.

Drugi dan so nam odlično kosilo pripravili v Tinjah, Katoliškem domu prosvete Sodalites. To je hiša Izobraževanja, dialoga, umetnosti in srečanja. Njen rektor je gospod Jože Kopeing. Vsi romarji smo bili deležni njegovega toplega sprejema in stiska roke. Posebej se nas je vseh dotaknil njegov nagovor in razlaga v tinjski kapeli, ki je po njegovih besedah svetilnik duhovnosti in lepote. Poudaril je pomen dialoga in ohranjanje lepe slovenske besede. Omenil je, da življenje ni čas, je čas srečanja s prijatelji in naj ne pozabimo, da Bog ostaja skrivnost. Ves njegov nagovor je bil zelo čustven in se je dotaknil naših src.

Zadnji postanek je bil gora sv. Eme (Hemmaberg), ki je še vedno slovenska božja pot. Na to nas spominja tudi mogočna lipa pred cerkvijo. Sveta Hema je 842 metrov visok hrib nad povirjem Globasnice v Podjuni na avstrijskem Koroškem. Danes je na hribu cerkev posvečena sv. Hemi, ki so jo začeli graditi okoli 1489 in jo leta 1519 posvetili. Ko je leta 1680 na Zgornjem Štajerskem razsajala kuga, so se župnije arhidiakonata Dobrla vas zaobljubile, da bodo cerkvi prizidali kapelo v čast sv. Rozalije. V treh letih so res prizidali kapelo in podaljšali prvotno cerkev. V cerkvi je šest oltarjev, glavni s sliko sv. Heme in sv. Doroteje. Nad njim je poznogotski relief Žalostne Matere božje. Po stenah prezbiterija so freske iz zgodnjega 17. stoletja. Stranski oltarji so posvečeni sv. Rozaliji, sv. Frančišku Ksaveriju, sv. Janezu Nepomuku, sv. Urbanu in Erazmu ter sv. Krištofu in Jerneju. Ob vhodu v cerkev so ostanki iz keltskih in rimskih časov: keltski žrtvenik, plošče z latinskimi napisi in okrašeni kamni eden je vgrajen kot stopnica pred vhodom.

V jami sv. Rozalije tik pod starodavnim naseljem je izvir, ki je ljudem služil za oskrbo z vodo. Izvir teče še danes. V jami je tudi kapela s kipom svete Rozalije.

Pot do doma nas je vodila preko Jezerskega s krajšim postankom pri jezeru. Do doma so sledile zahvale, vtisi romarjev in zahvalna pesem.

Za čudovito romanje, za lepo druženje in skupne molitve gre zahvala vsem romarjem, posebej gospe Jasmini ter gospe Nadi za odlično izbiro programa, gospe Mariji za vodenje in razlage ter šoferju Zlatku za varno vožnjo. Svete maše je daroval gospod msgr. Franci Petrič, ki smo mu prav tako zelo hvaležni in se mu na tem mestu zahvaljujemo za njegovo duhovno vodenje in dodatne razlage vseh znamenitosti v luči vere.

Naš pogovorni **jezik** ...

Kako smo včasih govorili na prostoru naše občine in v sosedstvu?

CVETO VRBOVŠEK IN BOŽIDAR BORČNIK
HTTPS://WWW.WIKIPEDIA.ORG/

Zanimivo vprašanje, saj govorica, ki jo govorimo danes, v precejšnji meri ni podobna tisti, ki so jo govorili naši stari očetje in stare mame. Poudarimo, da se je pri nas govorilo po gorenjsko, torej na »v«. Smo blizu Ljubljane, pa vendar na pravem podeželju. Postopoma se je ta način starega govora spremenil. Na spremembo je vplivalo priseljevanje ljudi v naše kraje. Da se je govorica spremenila, so vplivala tudi sklepanja zakonskih zvez s partnerji, ki so prihajali od blizu in daleč. Ne nazadnje pa je na govorico vplivala tudi sodobna tehnologija, zaradi katere je svet postal manjši, vpliv drugih jezikov pa večji. Kako ohraniti vsaj spomin na to govorico?

Druženje je vedno priložnost za izmenjavo mnenj, idej; tako smo pred časom v neki druščini »opazili«, da še vedno uporabljamo veliko besed in izrazov, ki pravzaprav ne spadajo v slovar slovenskega knjižnega jezika, pa vendar tvorijo kar obsežen repertoar pri oblikovanju našega pogovornega jezika.

Poiskali in zbrali smo precej besed in izrazov, skupaj do sedaj kar okrog 500, ki so se v naših krajih uporabljali, veliko teh besed je, predvsem med starejšimi, v rabi še danes. V glavnem gre za besede, ki izvirajo iz nemščine, nemčizme torej, kar je seveda logična posledica naše zgodovine.

Zbrane besede smo strnili v slovar besed in razlag, ki ga bomo postopoma objavili v prihodnjih številkah Kopitarjevega glasa, z namenom, da te besede ne gredo v pozabo, in z namenom, da nam tudi vi, dragi bralci, pošljete stare besede in izraze, ki jih v slovarju niste zasledili. Tudi morebitne pripombe na podano, seveda. Tako bomo, tudi z vašo pomočjo, prispevali k ohranitvi besed, ki so nedvomno del naše kulture in zgodovine. Za pestrost rubrike bomo občasno dodali kakšen utrinek ali preblisk, ki smo ga ali bomo zaznali pri naših druženjih, pogovorih ... Vabimo, sodelujte!

Za pokušino in vabilo danes objavljamo nekaj besed iz omenjenega »slovarja«, pa začnimo kar z besedami na črko A:

ab'rnk	izrastlina (praviloma na koži), žulj
abšlesan	zbledel (od sonca)
afna	opica, oseba z neprimernim obnašanjem
afnane	otročje (opičje) obnašanje *
ahtat	hiteti, biti točen,
ajfranje	ljubosumje
ajmar	vedro (za vodo)
ajmoht	obara
ajnpren, ampren	prežganje (za obaro npr.)
ajnšlag	rajdni krog (pri avtu npr.)
ajzn'pon	vlak
antla	brisača
arcnije	zdravila
aš'npehar	pepelnik
aufbiks	provokatorski klic (poziv na pretep)
augelmas	občutek za mero (za višino, dolžino ...)
ausglajzat	pasti iz koloteka, iz smeri
auslog	izložba
auspuh	izpušna cev
ausšolat	podreti zidarski opaž (gl. šolnga)

* Se spomnite v parlamentu izrečenih besed Franceta Bučarja: **»ne boš ti men tle afne guncov«**, namenjene poslancu Vitomirju Grosu.

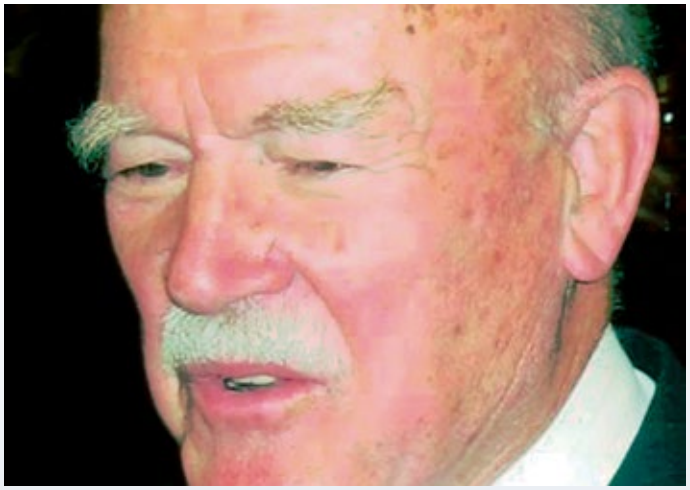

France Bučar: prvi predsednik Skupščine Republike Slovenije

Stopili smo v igralske čevlje

HANA PANDOL IN JERCA STANONIK
ANDREJA BEČAN IN AJDA BATISTIČ

Vse se je začelo oktobra v učilnici slovenščine. Nekaj prvih vaj smo posvetili improvizaciji, čustvom in se naučili, kaj je gledališče. Potem pa smo se znašli v letu 1958 v igri Antona Ingoliča Tajno društvo PGC. Učiteljici sta razdelili besedila, mi pa smo imeli en teden časa, da besedilo preberemo. Pogovorili smo se, kakšne karakterje imajo določeni liki in kdo je po značaju podoben nekemu liku, kar smo upoštevali pri razdelitvi vlog. Da smo si lažje zapomnili besedilo, smo si ga podčrtali in takoj je vse postalo preglednejše. Sprva smo imeli kar precej težav z izgovarjavo in zapomnitvijo starinskih besed, ki jih v besedilu kar mrgoli.

Pripravljali smo se tako, da je vsak bral svojo vlogo, nato smo šele prešli na igro. Na začetku ni bila ravno dobra, a je z opazovanjem in pripombami soigralcev in mnenji učiteljic postajala vedno boljša.
Imeli smo tudi dve delovni soboti. Prva je potekala v zgornjem nadstropju šole, druga pa v kulturnem domu. Delovna sobota v kulturnem domu je že potekala s sceno, ki smo jo dobili iz Kulturnega doma Blaž Potočnikova čitalnica iz Šentvida, mi pa smo jo prebarvali in dopolnili.
Prišel je čas premiere in vsi smo bili na trnih, saj so prišli učenci in učitelji iz Osnovne šole Vodice. Kot oglas za našo predstavo smo sneli razglase po šoli in žebljičke predali ravnatelju na premieri. Predstave, ki smo jih do sedaj odigrali, so presegle naša pričakovanja.

Seveda pa predstave ne bi bilo brez naših mentoric Andreje Bečan in Ajde Batistič ter igralcev Neje Vidić (Igor, Grom Fiks), Rožleta Stareta (ravnatelj osemletke, Kobal) Marka Sirca (Peter Skalovnik/ učitelj, Čepon), Eve Peršolje (Cvetače ali Karfijole, Metka) Gala Prosena (načelnik tabornikov, mož v sivem plašču), Lovra Pikla (Boris), Jerce Stanonik (Metod, Igorjev oče), Hane Pandol (Mihec), Lejle Sodnik (Špelca), Taje Plevenjak (Jože, Penič) in Zoje Vidić (Martin Bahar/ učitelj, Mihčeva babica/hišnica v rumeni hiši). Zagotovo pa nam ne bi uspelo tudi brez osebja za zaveso. Hvaležni smo tudi vsem tistim, ki so nam pri nastajanju predstave priskočili na pomoč.

Teden otroka v vrtcu
in medgeneracijsko sodelovanje

HEDVIKA ROSULNIK
ARHIV VRTCA

Letošnji Teden otroka je potekal pod sloganom »Zakaji in zatoji radovednosti«. Z radovednostjo, ki jo premorejo le predšolski otroci, so ti igrivo spoznavali različne nove dejavnosti, ki smo jih v vrtcu pripravili ob tednu otroka.

Starejši otroci so skupaj s svojimi babicami in dedki odšli na skupni izlet v Arboretum Volčji Potok. Triletniki so z babicami in dedki ustvarjali, se igrali in telovadili v svojih skupinah. Druženje obeh generacij je bilo prijetno, odziv pa velik, saj imajo babice in dedki neizmerno radi svoje vnuke in vnukinje. Simbolično smo medgeneracijsko sodelovanje začeli v oktobru, ko obeležujemo tudi mednarodni dan starejših. Vrtec je prostor sodelovanja, druženja, učenja, zato smo starše in stare starše povabili v Mačje mesto, ki je zaživelo na igrišču centralnega vrtca. Še toplo

oktobrsko popoldne nas je obiskal Maček Muri, zazvenele so njegove že legendarne pesmi. V čisto pravi mačji kuhinji se je točilo mleko, mačja kava in delile mačje lizike. Mački Muriji in muce Mace so uživali v druženju in pestrem dogajanju, ki je povezovalo generacije. V vrtcu Škratek Svit Vodice bomo medgeneracijsko sodelovanje še naprej negovali in spodbujali z različnimi oblikami sodelovanja.

VABILO

KO ZB za vrednote NOB Vodice

vabi občanke in občane, ter svoje člane na komemoracijo ob Dnevu spomina na mrtve, ki bo v **PETEK, 27. 10. 2023, ob 15. uri**. Umrlim se bomo poklonili na pokopališču v Vodicah pri spomeniku padlih borcev in talcev. Na svečanem dogodku bodo sodelovali tudi učenci OŠ Vodice s kulturnim programom. Vljudno vabljeni!

Odbor KO ZB Vodice

MALI OGLASI

Podarim, iščem, prodam, menjam ...

V najem vzamem kmetijske površine, za katere ponujam dobro plačilo.

Tel. številka za več informacij **069 917 507**.

IZID GLASILA

Naslednji Kopitarjev glas izide 29. 11. 2023.

Prispevke pošljite najkasneje do 10. 11. 2023.

KULTURNO DRUŠTVO MATIJE KOŽELJA UTIK

VABI NA

GLASBENO MARTINOVANJE Z MATICI

V NEDELJO, 12. NOVEMBRA OB 18. URI V KULTURNI DOM VODICE

GOSTJE VEČERA SO ŽAMETNICE

VSTOP PROST,
PRISPEVKI ZAŽELENI,
KOZARČEK
ZAGOTOVLJEN!

POGREBNIK

z vami že 30 let

www.pogrebnik.si

Dvorje 13, 4207 Cerklje na Gor.

poslovna enota:
Šutna 11, 4209 Žabnica

24 URNA DEŽURNA ŠTEVILKA:
041 624 685
ZA CELOTNO OBMOČJE OBČINE VODICE

- KORAK DO UREJENE NEPREMIČNINE
- GEODETSKE STORITVE
- LEGALIZACIJE OBJEKTOV
- PRIPRAVA POGODB

Z VAMI ŽE 7 LET

POKLIČITE NAS
031 217 713

www.moj-geodet.si
Marjan OCEPEK, s. p.
Mengeš

KNJIŽNE NOVOSTI

Leposlovje za odrasle

COBEN, Harlan: **Našel te bom** (ameriški kriminalni roman, zaporniki, otroci, umori, sodna zmota, sinovi, iskanje)

MCFADDEN, **Freida:** [Hišna pomočnica.2]. Skrivnost hišne pomočnice (ameriški kriminalni roman, služkinje, osumljenke, možje, umori, žene, goljufije)

PERSSON Giolito, **Malin:** V tvojih rokah (švedski kriminalni roman, mladoletni delinkventi, Stockholm, fantje, umori, zločinske tolpe, policija, kazenske preiskave, Švedska)

ŠIROK, Mojca: **Praznina:** [trilogija Rim-Ljubljana-Bruselj] (slovenski kriminalni roman, Evropska unija, poslanci, korupcija, novinarke, Bruselj, organizirani kriminal, Belgija)

PARK, A. J.: **Zamolčano** (angleški kriminalni roman, dekleta, umori, London, detektivke, serijski morilci, spolna zloraba, policija, kazenske preiskave)

JEWELL, Lisa: **Družina ostane**: [njihove skrivnosti nočejo ostati skrite] (angleški kriminalni roman, družinske skrivnosti, hiše, London, umori, bratje in sestre, psihične travme, policija, kazenske preiskave, Velika Britanija)

Strokovno gradivo za odrasle

GROŠELJ, Viki: **Mojih 33 odprav**: v najvišja in najbolj odmaknjena gorstva sveta (alpinizem, spomini, alpinistične odprave, slovenski alpinisti, planinstvo, skalno plezanje, plezalni vzponi, gore, države sveta, osebna doživetja)

HEING, Primož: **Popotovanja k najboljšim izvirom**: vodnik po izvirih, studencih in vrelcih (vodni viri, Slovenija, vodnik, izviri, voda, zdravilnost, studenci, vrelci, zdravilne vode, zanimivosti, energijske točke, naravna dediščina, kulturna dediščina, turistični vodnik)

Leposlovje za otroke in mladino

OGRIZEK, Maša: **Lisičja luna** (fantastika, osamljenost, preobrazba, samorealizacija, otroci, gozdovi, fantastična bitja, vzporedni svetovi, prijateljstvo, pripadnost, duhovna rast, samospoznavanje, živali v domišljij)

GRIFFITHS, Andy: **65-nadstropna hišica na drevesu** (fantastika, hiše, drevesa, prijateljstvo, fantastična bitja, fantje, humor, nonsens, pustolovščine, vragolije)

GUIGUE, Vincent: **Princesa, vitez in pajek** (slikanica, vitezi, princese, pajki, humor, ljubezen, nagajanje, vragolije, živali v domišljiji)

MERVEILLE, Christian: **Medvedova zgodba** (slikanica, medvedi, dobrota, gozdne živali, hvaležnost, pomoč, prijateljstvo, živali v domišljiji)

OGRIZEK, Maša: **Naokokoli** (igroknjiga, izleti, Slovenija, naravne lepota, kartonke, živali v domišljiji, velike tiskane črke)
AVTOBUSNA postaja (igroknjiga, avtobusni promet, avtobusi, avtobusna postaja, kartonke, živali v domišljiji)

Strokovno gradivo za otroke in mladino

McBRIEN, Thomas: **Minecraft.Legends**: [vodnik za reševanje Čezsveta] (Minecraft (računalniška igra), priročniki, računalniške igre, knjige za mladino, računalništvo)

PHILIP, Claire: **Bodi eko. Majica**: moja prva knjiga o recikliranju (recikliranje, ekologija, oblačila, ponovna uporaba, predelava, kartonka, odkrivanka, tehnika)

BAJD, Barbara: **Sprehod po travnikih** (narava, travniki, travniške rastline, travniške živali, poučna knjiga za mladino)

črna kronika

Poročilo za obdobje 10. 9. 2023 – 10. 10. 2023

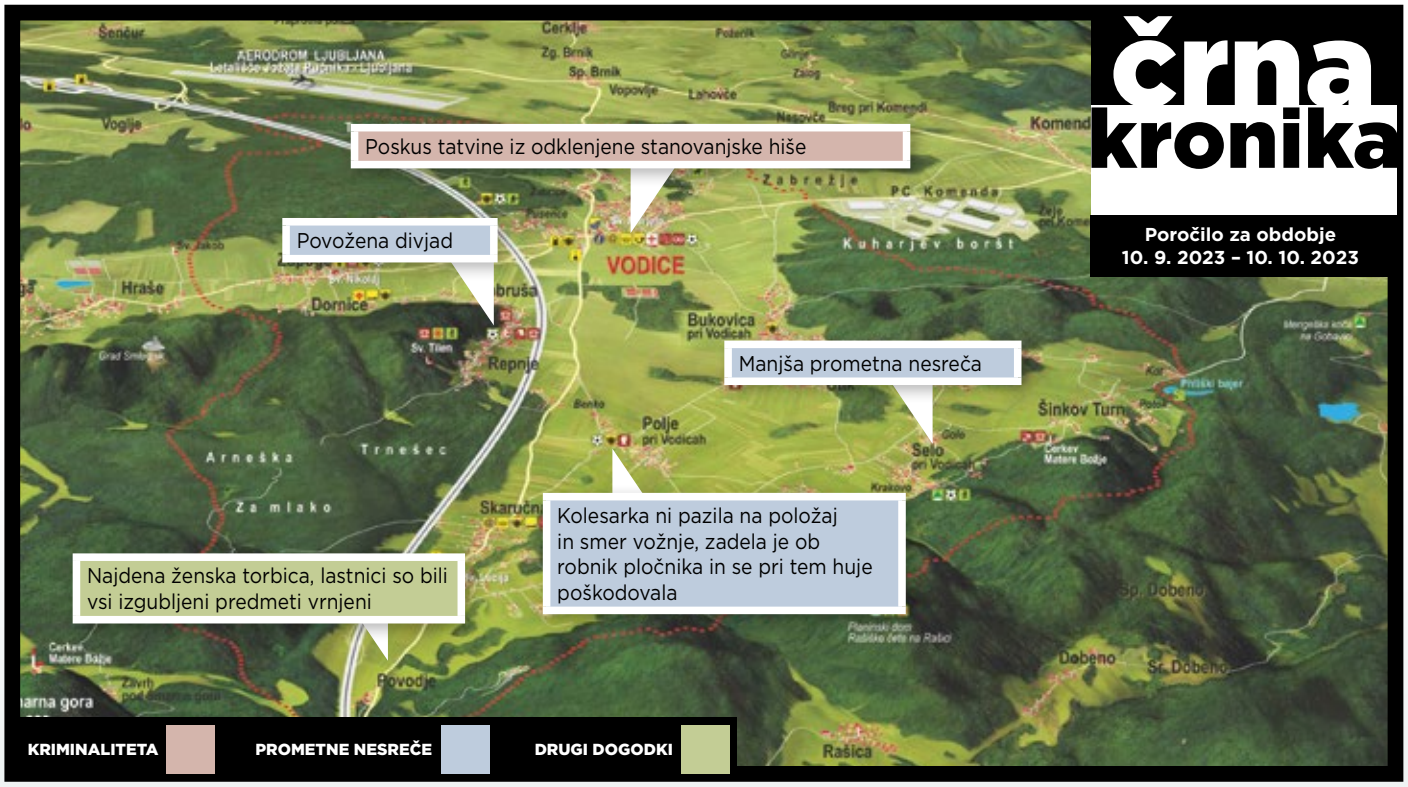

OBČINA VODICE

Dogodki v knjižnici Vodice v mesecu oktobru 2023

Razstava ilustracij

SINICA IN TAŠČICA – Polona Lovšin

Na ogled bo v času odprtosti knjižnice Vodice od 10. novembra do 31. decembra 2023.

Ko neurje uniči njihov dom, se sinica in taščica s svojimi mladički odpravita z Ljubljanskega barja. V iskanju novega doma se jim na poti pridruži pisana druščina ptic in še tako težka preizkušnja se zdi lažja, ker na poti niso sami. Prvo knjigo za otroke Gorana Vojnovića je ilustrirala Polona Lovšin.

Goran Vojnović je eden najbolj priljubljenih slovenskih pisateljev in kolumnistov, avtor številnih knjižnih uspešnic, kar trikratni kresnikov nagrajenec in prejemnik prestižne literarne nagrade angelus. Njegove knjige za odrasle so bile prevedene v številne jezike. Sinica in taščica je prva knjiga, ki jo je Goran Vojnović napisal za otroke.

Akademska slikarka in ilustratorka Polona Lovšin je upodobila mnogo šolskih učbenikov in slikanic za domače in tuje založnike. Uspešno sodeluje s številnimi slovenskimi avtorji, objavlja in razstavlja doma in v tujini. Za svoja dela je prejela več nagrad.

Delavnica za mladino v knjižnici Vodice, v ponedeljek, dne 6. november 2023, ob 15. uri.

MINT & znanost vznemirja

6. november ob 15.00 Knjižnica Vodice

Projekt temelji na zavedanju, da so področja MINT (matematika, informatika, naravoslovje in tehnika) tista področja, kjer primanjkuje kvalificiranih delavcev. Z različnimi dejavnostmi želimo ta področja približati mladim, jih narediti zanimiva, igriva in dostopna. Vabljeni na delavnico, kjer boste spoznali zanimive dejavnosti iz področja MINT!

MINT
& znanost vzemirja

Delavnica za odrasle v knjižnici Vodice, v ponedeljek, dne 20. november 2023, ob 16. uri.

PALČEK – Ružica Babič

20. november ob 16.00 Knjižnica Vodice

Palček za srečo! Po skandinavskem ljudskem izročilu je palček, odgovoren za zaščito in blaginjo domačije. Palčki – Gnomi so znani kot simbol sreče! Za to jih uporabljajo še danes – pogosto jih postavijo na vrtove in okoli domov, da bi pozdravili srečo.

Prijava: prireditev@mklj.si

Potopisno predavanje v knjižnici Vodice, v torek, dne 21. novembra 2023, ob 18. uri.

ISLANDIJA S POLARNIM SIJEM - Matjaž Pirš

21. novembra ob 18.00 Knjižnica Vodice

Islandija je dežela, ki sta jo izoblikovala ogenj in led. Poleti je to dežela večne svetlobe, pozimi pa skrivnostnega polarnega sija. Islandija obiskovalca pritegne s svojo veličastno naravo, umirjenimi, a odločnimi prebivalci, ter drzno vikinško zgodovino. Skozi sliko in besedo bomo najprej obiskali glavno mesto Reykjavik, nato pa zaokrožili še preko celotnega otoka.

Delavnica za družine v knjižnici Vodice, v petek, dne 24. november 2023, ob 18. uri.

DOGODIVŠČINA DOTIKA – Mateja Letnar

24. november ob 18.00 Knjižnica Vodice

Dotik je najbolj preprosto sredstvo sprostitve, ki ga vedno nosimo s seboj. Iskren dotik je dogodivščina, ki ustvarja nepozabne trenutke medsebojnega razumevanja.

Na tokratni delavnici bomo z otroci in starši, skozi kratko zgodbo, spoznali točke na stopalih in dlaneh, ki sproščajo. Sledilo bo kreativno ustvarjanje unikatnih nogic in dlani.

Praktično delavnico bo vodila Mateja Letnar mag. managementa in refleksoterapevtka iz Thea, salon dobrega počutja, Utik 4a, 1217 Vodice.

UTRINKI
MESECA